

מחברים

גליון ע"ב | זקרא-זכור | תשפ"ב

העלון השבועי מבית עוז והדר - אור לישראל

זמני כניסת ויציאת שבת קודש:			ירושלים			בני ברק			ניו יורק			לונדון		
כניסת השבת	יציאת השבת	דבני חם	כניסת השבת	יציאת השבת	דבני חם	כניסת השבת	יציאת השבת	דבני חם	כניסת השבת	יציאת השבת	דבני חם	כניסת השבת	יציאת השבת	דבני חם
17:08	18:21	19:02	17:23	18:23	18:59	17:40	18:49	19:11	17:42	18:49	19:13	17:42	18:49	19:13

פנינים חכמים ואמרות נפלאות על פרשת השבוע

פנינים ואמרות

גוי אינו יכול להבין שגם אחד יהנה מכספו

ואם זבח שלמים קרבנו (ג, א). וברש"י שלמים שיש בהם שלום למזבח ולכהנים ולבעלים.

מסופר, על הגאון רבי חיים מוולאזין זצ"ל, ששלח משולח לאסוף מעות לשיבתו המפורסמת ישיבת וולאזין. וגדיב אחד לא רצה ליתן באמרו, אנכי רוצה בעצמי לתת לר' חיים. אמנם הגאון רבי חיים לא רצה לקחת ממנו, ואמר לו הנדיב רציני שיהיו כל מעותי במלואם ושלא יקבל המשולח מזה חלקו עבור טרחתו. נענה ר' חיים ואמר לו: שזה מנהג עכו"ם כשנותן מעות לבית הטיפלה שלהם אינם נותנים ע"י אמצעי, אבל אנו נותנים ע"י אמצעי שגם ישראל אחר יהנה מזה. דהדין הוא שמקבלין קרבנות מעכו"ם רק עולות ולא שלמים, והטעם דכשנותן דעתו שקרבנו יהיה כולו לה' ועולה כולה כליל, ושלמים בעלים אוכלים וגם הכהנים, והוא אינו מבין זה, שהוא יתן קרבן לה' ואנשים אחרים ייהנו ממנו.

פרדס יוסף (בפרשתנו)

יהי רצון שיקויים בך "וקמץ הכהן..."

וקמץ הכהן ממנה וגו' (ה, יב). מסופר על בעל האור שמח זצ"ל, שפעם נכנס אליו אחד מתלמידיו קודם חתונתו

בכדי להתברך, ואמר לו האור שמח: יהי רצון שיקויים בך הפסוק "וקמץ הכהן ממנה", ונתפלאו התלמידים ולא הבינו כוונתו, אולם החתן הבין וענה 'אמן'.

עת לשמוח (עמ' רמז)

לאחר שיצא שאלו להחתן מה טיבה של ברכה זו, וענה החתן אפרש לכם כוונתו, דהנה בגמ' (ברכות ח.) אמרי במערבא כי נסיב אינש איתתא אמרי ליה הכי "מצא או מוצא", מצא דכתיב (משלי יח, כב) מצא אשה מצא טוב, מוצא דכתיב (קהלת ז, כו) מוצא אני את האשה מר ממות, והנה 'מצא אשה' מנוקד בקמ"ץ, אבל 'מוצא' אני את האשה' מנוקד בחולם, וזה היתה כונת האור שמח לברכני שאזכה למצא'

שבת זכור - מסוגל לפקידת עקרות

אמרו צדיקים: שבת פרשת זכור הוא זמן

מסד חסידי לפרשת השבוע עמ' ט"ז

עמ' י

פניני אביר יעקב

המסוגל לעקרנות שיפקדו בזרע חיה וקיימא, כי אצל רחל כתיב ויזכור אלקים את רחל, ובשרה כתיב וה' פקד את שרה לשון פקידה, ובפרשת זכור קורין לשון 'זכירה', ומפטירין בלשון 'פקידה', פקדתי את אשר עשה לך עמלק (תורת אבות, לעכאוויטש).

והרחיב בזה הכהן הגדול מאחיו הגה"ק רבי צדוק מלובלין בספרו פוקד עקרים (אות ה), וזה לשון קדשו: "אמרו בראש השנה (ח). אימת לבשו כרים הצאן באדר מתעברות באדר, וישראל נמשלו לצאן ואז הוא זמן ריבוים, וכך קבלתי כי בחודש זה מסוגל מטעם זה לפיקוד עקרים ועקריות, והיינו לפי שחודש זה מיוחד למחיית עמלק וכל מניעת הולדה שנמצא בזרע ישראל הוא רק מקטרוג עמלק..."

"ובמחיית עמלק בא פקידה לעקרים שבישראל ושיולידו זרע קדוש, ועל כן אמירת פרשת זכור אשר עשה וגו' בכוונת הלב בכל מקום שהוא, פועל בדיבורו וכוונת לבו שהקב"ה ימחנו מלמעלה כמו שאמרו ז"ל, נראה לי דהוא מסוגל לבנים.

וכן קבלתי שבפרשת זכור שהוא זמן מחיית עמלק, שכנסת ישראל קורין אז אותה פרשה הוא עת רצון להתפלל על בנים, כי במחיית זרע עמלק בא ריבוי בזרע ישראל, והוא על דרך (פסחים מב:) אמלאה החרבה דכשחרבה זו מלאה זו, ועל דרך (תהלים עה, יא) 'כל קרני רשעים' אגדע על ידי זה, ואז 'תרוממנה קרנות צדיק' "עכ"ל.

הרגיש בהם, כי נשואו לעמוד על השוליים הרחבות, אך אחר כך כשראה שבתו נפלה ומתה, דפק על ראשו 'אוי ווי' מדוב צער, ומחמת כן התקפלו שולי הכובע, או אז נשפכו עליו המים הסרוחים, והשמחה היתה שלימה כפולה ומכופלת...

'שיח הפרשה' (להגה"ח רבי חיים יצחק שווייצר זצ"ל) – מגילת אסתר

ועוד, והחל מפזז ומכרכר בכל כוחו, ותוך כדי היה מוחק את שמות הרשעים, כך היה רוקד במשך שעה ארוכה, עד שצנח ארצה מעייפות היין שנגרמה ע"י היין והריקודים הרבים.

והיה זה פלא עצום, שאחר שינה מועטת ניעור משנתו, והתיישב ללמוד כדרכו, כאילו לא היה דבר, עד שהאיר המזרח ועלה השחר.

רשומים בשמך (עמ' נז)

מן השמים כיסו את פני המן

הדבר יצא מפי המלך ופני המן חפו (אסתר ז, ח).

"ל, הנה ידוע על פי נימוסי המלכות מי שנתחייב ראשו למלכות, והלך לקבל דינו, ובתוך כך בא המלך וראה אותו, הוא נפטר מעונשו, דמסתמא יש לו איזה זכות במה שזכה לראות את המלך, וגם מחמת שאין זה כבוד למלך שאדם שנתחייב בהריגה וראה אותו.

ובזה "ל, "הדבר יצא מפי המלך" – שהמן חייב מיתה, ותיכף "ופני המן חפו" – מן השמים כיסו את פניו, שהוא לא יראה את המלך, והמלך לא יראה אותו, שלא תבטל גזירת המיתה ממנו.

צמח דוד (להרה"ק מדינוב זצ"ל) – לפורים

המן היה 'שיינע מענטש', והלך עם כובע בעל שוליים רחבות...

וישב מרדכי אל שער המלך, והמן נדחף אל ביתו וּחפוי ראש (ו, יב). ודורשים חז"ל (מגילה טז.) 'אבל' – על בתו, 'חפוי ראש' – על שאירע לו...

לכאורה קשה הרי קודם נשפכו עליו המים, ורק אחר כך נפלה עליו בתו ומתה, א"כ צריך לכתוב קודם 'חפוי ראש' ואח"כ 'אבל'!

אלא מתרצים בדרך צחות המן היה 'שיינע מענטש' (=אדם מכובד), והלך עם כובע בעל שוליים רחבות, כמנהג אנשים חשובים, על כן כששפכה עליו את המים לא

מחיקת עמלק ע"י ריקוד וכרכור לה'

סיפר הגר"ש אונגר גאב"ד חוג חת"ס זצ"ל: הגה"צ רבי שמעון ישראל פאזען זצ"ל אב"ד שאפראן היה נוהג להתאכסן רבות בבית אבי זצ"ל.

שנה אחת היה ביום הפורים בביתנו. ביום הפורים כשהתאספו שם אנשי הקהילה כולה עם אורחים רבים, והיו ששים ושמיים, היה הרב משאפראן יושב בחצר, והוגה בתורת ה'.

אח"כ כשהסבו הכל לסעודה, נכנס הרב משאפראן אל החדר, ולקח כוסות גדולות מלאות יין, ושתה אותן, ורשם על הריצפה, שמות של רשעים צורדים כמו "עמלק"

'תענית אסתר' ו'יום הפורים' – מסוגלים לקבלת התפילות

זה לשון הספר הקדוש קב הישר (סימן צ"ז): "ולכן היושבי כפרים צריכין ג"כ להיות בחבורה קדישא בבית הכנסת ביום תענית אסתר כי יום זה הוא מסוגל מאוד שיקובל תפלתנו בזכות מרדכי ואסתר, וכל מי שצריך רחמים על איזה דבר שהוא צריך להתפלל יקח פנאי לעצמו ביום התענית אסתר ויאמר תחלה מזמור כ"ב בספר תהלים "אילת השחר. ודרשו רז"ל דאסתר היתה נקראת אילת השחר. ואח"כ ישפוך שיחו לפני ה' ויבקש בקשתו ויזכיר זכות מרדכי ואסתר אשר בזכותם יעתר לו הקב"ה ויפתח לו שערי רחמים ותקובל תפלתו ברצון... צריכין אנו להזכיר זכותן של מרדכי ואסתר כי יום תענית אסתר ויום פורים הם ימים של רצון ואהבה, לכן טוב להתפלל ביום תענית אסתר ושומע תפלה יקבל ברחמים וברצון את תפלתנו אמן עכ"ל.

עוד אמרו צדיקים: "בימי פורים יש הבטחה שכל תפילה מתקבלת, שהרי ישנו כלל בפורים שכל הפושט יד נותנים לו, וכמו שאנו מתנהגים למטה כך מתנהגים עמנו למעלה. לכן כפי שאנו איננו משיבים אף אחד ריקם ונותנים צדקה לכל דורש בלי לבדוק ולדקדק אחריו אם עני הגון הוא אם לאו, כך בשמים אין מדקדקים אחרי האדם המתפלל, אם ראוי הוא אם לאו. אם הגון הוא או רשע, אלא כל הפושט יד בתפילה נותנים לו מבוקשו".

איתא בגמרא (מגילה ז, א): אסתר ברוח הקודש נאמרה, שנאמר "קיימו וקבלו" – קיימו למעלה מה שקבלו למטה. אומרים בשם הרה"ק בעל ה"ישמח ישראל" מאלכסנדר: הנה צדיקים הקודמים הגידו כי בפורים יכולים להיוושע עוד יותר מיום הכיפורים, כי איתא "כל הפושט יד נותנים לו" (סי' תרצד סעי' ג'), ולכן כאשר מבקשים בני ישראל דבר מן השמים ביום הזה, אין יכולים לסרב לנו. עד כאן דבריהם. ונראה שיצא זאת להם, ממה שאמרו ז"ל "קיימו למעלה מה שקבלו למטה", היינו שכמו שלמטה קבלו בני ישראל ליתן לכל הפושט יד, כן בשמים קיימו על עצמם מה שקבלו למטה, שכל הפושט יד כלפי מעלה ביום הזה ממלאין לו את כל משאלותיו... עכ"ד.

מחזירים

הניוז היומי מבית עוז והדר – אור לישרים

נכה מתחילים את היום!

- ווארט יומי • סיפור יומי
- הלכה יומית • אור החיים הקי יומי
- פניני אביר יעקב • זוהר יומי
- פניני הדף היומי • זיכרון לצדיק

ישירות למייל האישי

לחץ כאן להצטרפות

יום חמישי. השעה חמש אחר הצהרים. האברך הצעיר ישב בהיכל ישיבת מיר שבירושלים ושקד על תלמודו, כשלפתע נזכר. דגים. הדגים של שבת. היה זה תפקידו לקנות את הדגים ולהביאם לביתו. את כל השאר עשתה רעייתו בטוב טעם. דגים לשבת. מידענו נע על מקומו בחוסר נוחות. חנות דגים שוקקת ממוקמת סמוך למקום לימודו. הוא זקוק למספר דקות בלבד כדי לרכוש את הדגים לכבוד שבת מלכתא, ומיד ישוב לצלול בים התלמוד.

כן, לא, כן, לא, כן, לא!!!
לא!!!

אחד מקוראינו העשירינו בסיפור מרתק, המדגים בזעיר אנפין את דברי מלכנו שלמה (קהלת ח/ה), "שומר מצוה לא ידע דבר רע". בראשות אחד הכוללים שבירושלים עומד יהודי תלמיד חכם, אשר רישומיה של חוויה נפלאה שעברה עליו לפני שנים רבות חיים בקרבו, כאילו התרחש הדבר זה עתה.

אותו יהודי, אברך צעיר היה אז, ועם חתונתו הוא קיבל על עצמו בלי נדר, כי לא יפסיק מלימודו בזמנים שבהם קבע עיתים לתורה. בטרם החלטה זו הוא קיבל את הסכמתה הנלבבת של רעייתו הטרייה לכך, ובמשך שבועות אחדים עמד מידענו בקבלתו ללא קשיים מיוחדים.

יום חמישי. השעה חמש אחר הצהרים. האברך הצעיר ישב בהיכל ישיבת מיר שבירושלים ושקד על תלמודו, כשלפתע נזכר. דגים. הדגים של שבת. היה זה תפקידו לקנות את הדגים ולהביאם לביתו. את כל השאר עשתה רעייתו בטוב טעם. דגים לשבת. מידענו נע על מקומו בחוסר נוחות. חנות דגים שוקקת ממוקמת סמוך למקום לימודו. הוא זקוק למספר דקות בלבד כדי לרכוש את הדגים לכבוד שבת מלכתא, ומיד ישוב לצלול בים התלמוד.

כן, לא, כן, לא, כן, לא!!!
לא!!!

סיימתי את סדר לימודי, כרגיל, סיפר, בשעת ערב מאוחרת, ופסעתי לביתי שבשכונת גבעת שאול בירושלים.

בכביש העולה גבעת שאול, בצומת הכניסה לירושלים, הבחנתי ברוכל ערבי הניצב במקום ולמרגלותיו ארגז גדול עמוס בדגים טריים!

לשמחתי הרבה, הדגים היו כשרים לאכילה, ורכשתי מידיו דג גדול ממדים.

יותר משלושים שנה חלפו מאז, ומעולם לא נתקלתי ברוכל כל שהוא שעמד שם למכור דגים!

מעולם לא חקרתי אם אליהו הנביא היה זה. לדידי, די היה בכך שהקב"ה גילגל את רגליו של ערבי אלמוני היישר אל שכונתי, כשארזו דגים באמתחתו, לאחר ששמרתי על קביעות העיתים לתורה.

את טעמו של הדג הזה לא אשכח כל ימי!
שומר מצווה לא ידע דבר רע!!!

(גל מאורות הדף היומי)

הוא דפק על דלת החדר פעם ופעמיים, ואין קול ואין עונה. המתין מעט ונקש שוב בדלת, וגם הפעם לא נשמעה שום תגובה מבפנים. אחרי הניסיון השלישי החליט לפתוח את דלת החדר ולהקיץ את האורח משנתו החזקה.

כשנכנס לחדר נדהם לגלות כי אין בו איש. האורח פשוט נעלם. אף המיטה שהוצעה בעבורו נראתה ככזאת שלא ישנו עליה. כל הפריטים בחדר נותרו במקומם, ונראה היה שאיש לא נגע בהם. הדבר היה בעיניו לפלא.

הוא מיהר לבית הכנסת, ושאל את המתפללים אם מי מהם ראה את האורח, אך איש לא ראה אותו. בערב ימיו סיפר הרבי לתלמידיו: "אבי הקדוש זכה לגילוי אליהו הנביא ואף ביקש ממנו בקשות. אני ראייתו אותו, אבל לא זכיתי לבקש..."

לונג-ביץ', קליפורניה. האברך הצעיר רבי יצחק-אייזיק רוננבוים, שזה עתה נישא, סיים להתפלל תפילת מנחה, ועמד לשבת ללימודו הקבוע בין מנחה לערבית. ואז הבחין ביהודי לא-מוכר. הוא בידו בשלום והאיש פנה אליו בבקשה: "באתי לכאן לאסוף תרומות, ואני מחפש מקום ללון בו. התוכל לעזור לי?"

האברך השיב לו כי הוא מתגורר בדירה קטנה מאוד. "זו דירת חדר, שיש בה חדר שינה, מטבח ופינת אוכל מחוברים ומסדרון קטן", תיאר את מבנה הדירה באוזני האורח, "אבל אלך לשאול את רעייתי אם אפשר שתלון אצלנו".

רבי יצחק-אייזיק רוננבוים מוכר יותר כאדמו"ר מקליוולנד-רעננה, שנסתלק בל בשבט לפני שנה. הוא נכדו של האדמו"ר רבי איתמר מנדבורנה. אביו, רבי ישכר-בער, היה האדמו"ר מסטרוז'ניץ. את בר-המצווה שלו חגג בהונגריה, בעיצומם של ימי השואה, ואחריה היגרה משפחתו לארצות-הברית. הוא למד בישיבת 'תורה ודעת', ולימים הקים חצר חסידית בעיר קליוולנד.

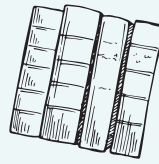
ההחלטה לעלות לארץ גמלה בליבו ביום הכיפורים תשל"ד. בעיצומו של היום הקדוש נודע בבית המדרש (מפי גויים מקומיים שהאזינו לחדשות) כי בארץ ישראל פרצה מלחמה. הרבי הורה לעשות הפסקה בתפילה, לקריאת פרקי תהילים לפני קריאת התורה. אחרי אמירת התהילים התיישב על מדריגות ארון הקודש, ממרר בבכי.

במוצאי יום הכיפורים, אחרי שעשה הבדלה, אמר למתפללים: "קשה לי שאחינו בארץ ישראל נלחמים באויביהם ואני לא נמצא עימם. החלטתי לעלות לארץ, ואני קורא לכם לבוא עימי".

קודם עלייתו בא לארץ לבדוק היכן להתגורר. מכריו הזמינו אותו לקבוע את משכנו בירושלים, אבל הוא הזמן לעשות שבת ברעננה, והתושבים ביקשו ממנו להקים את בית מדרשו בעירם, והוא החליט למלא את בקשתם.

בחודש אלול תשל"ו עלה ארצה והקים מרכז תורה וחסידות

הוא מיהר לבית הכנסת, ושאל את המתפללים אם מי מהם ראה את האורח, אך איש לא ראה אותו.

בערב ימיו סיפר הרבי לתלמידיו: "אבי הקדוש זכה לגילוי אליהו הנביא ואף ביקש ממנו בקשות. אני ראיתי אותו, אבל לא זכיתי לבקש..."

(גל' שיחת השבוע)

הזמן עבר, וכל חודש שהסתיים, גרד חוב נוסף. בסופו של דבר, החליט בעלי שהוא לא מסוגל לגרש אשה קשישה שהסתמכה על יהודים רחמנים בני רחמנים. נכון, היינו יכולים להרוויח עוד שלושת אלפים שקלים לחודש, אבל לא היינו מסוגלים לגרום לאשה המסכנה הזו לחיות את שארית חייה עזובה לנפשה.

בסייעתא דשמיא לאחר שקיבלנו אישור להרחיב את הדירה בחמישים מ"ר. החלטנו להוסיף חדר אחד, וביתר המטרים נבנה יחידת דיור להשכרה. כך גרויה את סכום ההרחבה של החדר, ולאחר שנכסה אותו נוכל לחסוך את תשלומי ההשכרה בעבור הילדים...

וכך באמת עשינו. לווינו כספים והוספנו חמישים מ"ר. החדר הנוסף האיר את עינינו, והיינו מאושרים בחלקנו. את יחידת הדיור ריהטנו בצורה חביבה, ופרסמנו בעיתון מודעת השכרה לדירה המיועדת לזוג צעיר.

כבר בשעה רבע לשבע בבוקר קיבלנו טלפון. על הקו היתה אישה קשישה. 'שלום, אני מתקשרת לגבי המודעה. מדובר בדירה בבני ברק? 'כן. 'האם הדירה מיועדת לזוג צעיר, או אולי גם היא יכולה לשוכרה, האם יש נוף מהדירה, והאם נרד במחיר? ואחרי הרבה שאלות הודיעה הקשישה שעל אף שלא ראתה את הדירה, היא מעוניינת לשכור אותה. היא רוצה לשנות מקום מגורים, והאזור שלנו נראה לה נחמד וחביב וגם חדש. וכמובן, יש יתרון שהדירה היא בקומת קרקע.

בעלי חזר בשבע מהתפילה. הוא לקח את הטלפון והסביר שכל עוד אנחנו לא מקבלים המחאה לשלושה חודשים מראש וחתימה על חוזה, אנחנו לא מתחייבים. כתמורה, ענתה הקשישה הנמרצת שבשעה שמונה היא אצלנו. עברה שעה עמוסה של המולת בוקר שגרתית, וכאשר יצאה בת הסמינר עם התינוקת, והשקט והשלום החלו לשרוד בבית המבולגן, נשמעו דפיקות בדלת.

אשה קשישה, שאינה משתייכת לחוג שומרי התורה עמדה בפתח, נשענת על מקל, אבל כל כולה מביעה מרץ וחיוניות. 'דיברתי איתכם מקודם, היא אמרה בביטחון מופרז. לא ידענו מה לעשות, הסתכלנו זה בזה בהלם ובדומיה, ולאחר מכן, רמז בעלי שאין ברירה, ואנחנו חייבים להראות לה את הדירה.

'אני אשכור את הדירה הזו עד סוף חיל, היא אמרה, ואז התחילה לספר לנו את סיפור חייה. חתנה נהרג במלחמת ששת הימים, ומאז היא לא התחתנה, מחכה לו שיחזור מהר, אולי בביאת המשיח. כעת היא גרה בתל-אביב.

בעיר, ושם חי ופעל עד הסתלקותו.

ביתו היה תמיד פתוח לרווחה. מעולם לא אירע שביתו ננעל בפני אורחים, גם כאשר אלה היו אנשים לא נוחים כל-כך, שאחרים לא היו מוכנים להכניסם לביתם. במאור פנים אירח את אורחיו, וקירב אותם לאביהם שבשמיים. למקצתם אף קנה תפילין ומזוזות בכספו הפרטי.

גם ברעננה סעדו על שולחנו בכל שבת אורחים מגוונים. הוא שמח על כל אורח כמוצא שלל רב, באומרו שרק בשביל דבר זה היה כדאי לו לקבוע את מגוריו ברעננה.

אבל אז, בלונג-ביץ', עדיין היה אברך צעיר, וכאשר שמע את בקשת האורח, מיהר לביתו וקיבל את הסכמת זוגתו לארח את האיש בביתו הקט. הוא חזר לבית הכנסת, ואחרי תפילת ערבית הזמין את האורח לבוא עימו.

בהיכנסם לדירה הקטנה הגיש לפני האורח ארוחת ערב, ואחריה הזיז את השולחן והכיסאות מפינת האוכל שבמטבח והעמידם במסדרון. במקום שהתפנה במטבח הניח מיטה ומזרן שהשיג, בעבור האורח.

האורח הביט במיטה שהוצעה לו בפינת האוכל, ואמר למארח שהוא מאוכזב מהמקום שהוקצה בעבורו. "וכי זוהי הכנסת אורחים? אינני יכול לישון בתנאים כאלה!", אמר לבעל הבית.

רבי יצחק-אייזיק ביקש מהאורח להמתין, ופנה להתייעץ עם זוגתו. הם יכלו לנסות לחפש בעבורו מקום אירוח בבית אחר, אבל האפשרות הזאת, הוצאת אורח מביתם, לא באה בחשבון מבחינתם. מה עושים כאשר המקום היחיד שבא בחשבון לאירוח אינו מוצא חן בעיני האורח?

החליטו בני הזוג הצעירים לפנות את חדר השינה שלהם ולהציע אותו לאורח, ואילו הם יעשו את הלילה בפינת האוכל הקטנה...

יחד פנו אל האורח והזמינו אותו לישון בחדר השינה. האורח קיבל את ההצעה בחפץ לב ונכנס לחדר.

מנהגו של רבי יצחק-אייזיק היה להשכים קום ולהתחיל בהכנות לתפילה. בכל יום היה יוצא לטבול במקווה טהרה ומשם היה ממשיך לבית הכנסת. הפעם חזר אחרי הטבילה לביתו, וניגש לחדר השינה להעיר את האורח לתפילת שחרית.

הוא דפק על דלת החדר פעם ופעמיים, ואין קול ואין עונה. המתין מעט ונקש שוב בדלת, וגם הפעם לא נשמעה שום תגובה מבפנים. אחרי הניסיון השלישי החליט לפתוח את דלת החדר ולהקיץ את האורח משנתו החזקה.

כשנכנס לחדר נדהם לגלות כי אין בו איש. האורח פשוט נעלם. אף המיטה שהוצעה בעבורו נראתה ככזאת שלא ישנו עליה. כל הפריטים בחדר נותרו במקומם, ונראה היה שאיש לא נגע בהם. הדבר היה בעיניו לפלא.

בערב ימיו סיפר הרבי לתלמידיו: "אבי הקדוש זכה לגילוי אליהו הנביא ואף ביקש ממנו בקשות. אני ראיתי אותו, אבל לא זכיתי לבקש..."

אמנם נחמד מאד לגור על שפת הים, אבל השכנים לא נחמדים, לא מתייחסים אליה. היא החליטה שהדתיים נחמדים מאד ולכן היא תעבור לגור בבני ברק. עכשיו, הדירה מוצאת חן בעיניה מאד וגם אנחנו.

היא הביאה צ'קים, בבקשה, הנה הכל חתום וטוב, והיא גם מוכנה לחתום על חוזה. עכשיו. מהר, כי היא מפסידה ארוחת בוקר.

פתחנו את הפה וסגרנו שוב ושוב, ולא ידענו מה לעשות. ברור שהיא לא היתה דיירת שהיינו מקבלים מלכתחילה, היא לא מתאימה לאורח החיים בשכונה. אבל היא הבטיחה שתלך לפי כללי הצניעות, ושהכל יהיה בסדר, ושהיא אשה 'אמינה' מאד מאד, כך חזרה ואמרה שוב ושוב. הסכם החוזה נחתם בזריזות וגם ההמחאות עברו לידינו, ותוך שעה

היתה הדירה מושכרת לאשה הקשישה, שסיפרה שכבר היום היא אורזת מזוודה ועוברת לגור כאן. כך הכי נוח לה.

מאותו יום השתנו חיינו. אם עד היום דאגנו לעצמנו ולילדינו, הרי שהיום נוספה לנו דאגה נוספת - דיירת חדשה. היא היתה קשישה וערירית, אבל להוטה מאד מאד לשיחה. היא נקשה על כל דלת ודלת בדירות הבנין שלנו והציגה את עצמה כדיירת חדשה. אודה ולא אכחיש, היו שכנים שכעסו עלינו. הם פשוט לא הבינו איך הכנסנו דיירת כזו, שלא מתאימה לאורח החיים במקום. הם לא יכלו להבין לאיזה מצב נקלענו.

והיו שכנים, ולמעשה היו אלו הרוב, שריחמו עליה מאד ושאלו אותה שאלות. היא ענתה ברצון, אין לה ילדים, היא בודדה. יש לה תחביבים רבים, ובטח - היא תשמח ללכת לבית הכנסת. פעם, לפני השואה, הם גרו בעיירה בפולין, ושם היה לה אבא שהוא כמו רב, והם הלכו תמיד לבית הכנסת, אבל פה בארץ הביאו אותה לקיבוץ וזהו. שנים היא לא ידעה שיש יהודים שנראים כמו היהודים ההם בעיירה.

השכנים וגם אנחנו התרשמנו מאד מהסיפורים שלה וריחמנו עליה מאד. באופן טבעי לקחנו על עצמנו את עול הדאגה לחייה. כך יצא שכאשר

קנינו במכולת, רכשנו גם בעבורה. כאשר בישלנו לשבת, הפרשנו מהאוכל בשבילה. היא מעצמה לא ביקשה להתארח בשבתות וגם סירבה כשהציעו לה. אבל היו חגים שבהם היא הסכימה להתארח. למשל, בחג הפסח ובראש השנה היא התארחת כדי לאכול את המצה ואת הסימנים, ובסוכות התגייסו ילדי השכונה לבנות לה סוכה.

הסיפור היה יכול להיות נחמד מאד אילולא בעיה קטנה שהלכה וגדלה עם הזמן והציקה לנו מאד.

בתחילה שילמה הקשישה בעבור שלושה חודשים מראש, הצ'קים נפדו והכל היה בסדר גמור. אחרי שלושה חודשים ניגשנו אליה וביקשנו לקבל המחאות בעבור החודשים הבאים. 'אהה', צריך להיכנס מהביטוח לאומי, אבל החודש אני צריכה להוציא הרבה כסף על תרופות, אז אני אתן המחאה לחודש הבא, בסדר? בסדר

גמור, אמרתי לה. היא חייכה ורשמה המחאה לחודש הבא. יומיים לפני שהיינו צריכים להפקיד את המחאה, היא דפקה על דלת ביתנו. 'יש בעיה, לא יהיה כסף בבנק, אז אל תפקידו את הצ'ק'. 'אבל למה, גברת גולד? זו בעיה שאין כסף?' 'ניסיתי לומר לה, הרי לקחנו חובות. היא לא הבינה ממש. 'אין כסף. מה לעשות? שאני אישן ברחוב? חכו... קצת סבלנות. אני אשה זקנה'.

והסבלנות הזו נמשכה מספר חודשים. בכל פעם שדיברנו, היא היתה אומרת: 'אבל אני צריכה לקנות תרופות. מה לעשות? לגור ברחוב? אני לוקחת תרופות. הרבה הרבה תרופות...' לא ידענו מה לעשות. מצד אחד ריחמנו עליה מאד. מצד שני, שילמנו בעמל רב את חובות הבניה. המטרה של יחידת הדיור שבנינו היתה לכסות את עלות הבניה ולהוות מקור הכנסה נוסף, ואילו כעת נוצר מצב שהדירה לא רק שלא מימנה את עלותה, אלא גם היתה מקור להוצאה. בשלב מסוים הלך בעלי לרב לשאול איך מוציאים דיירת קשישה ומבוגרת מהבית שלה? אשה ערירית שאיש בעולם אינו דואג לה,

כיצד שייך לעשות דבר כזה? היתה לנו מלחמה קשה מאד, מצד אחד היו הבכיות שלה, הטענות שלה על החיים, העובדה שבאה לידינו כי רק כאן יש יהודים טובים, ושם, בתל-אביב, אף לא אחד התייחס אליה, ומצד שני, העובדה שלא קיבלנו שקל מתום שלושת החודשים הראשונים, העיקה עלינו מאד.

הזמן עבר, וכל חודש שהסתיים, גרר חוב נוסף. בסופו של דבר, החליט בעלי שהוא לא מסוגל לגרש אשה קשישה שהסתמכה על יהודים רחמנים בני רחמנים. נכון, היינו יכולים להרוויח עוד שלושת אלפים שקלים לחודש, אבל לא היינו מסוגלים לגרום לאשה המסכנה הזו לחיות את שארית חייה עזובה לנפשה.

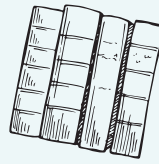
האשה הערירית התגוררה לידנו במשך חמש שנים! חמש שנים שבהן כיבדה את אורח החיים שלנו, נמנעה מלהדליק אור בשבת, וכן, התקרבה מעט אל היהדות. חשבנו אז לעצמנו שקירוב רחוקים אינו אמור רק אצל צעירים. על אף שמדובר באשה שגילה נוסק לתשעים, היא בתו של הקב"ה, והוא רוצה את התשובה שלה כמו כל יהודי אחר.

יומיים לפני שנפטרה, היא לא הרגישה טוב והזמינה לעצמה אמבולנס. שאלנו אותה אם לבוא איתה, והיא השיבה שלא. אחרי יום הגענו לבקר אותה, והחלטנו לעשות תורנות בין כל השכנים. סיפרנו לה על התורנות והיא היתה מאושרת, ואמרה שהיא שמחה מאד שלא השארנו אותה ככה לבד. אבל למחרת היא נפטרה.

היה זה חסד של אמת, וכל השכונה כולה התגייסה להגיע להלוויה שלה. הימים הבאים היו עצובים מפני שאיש לא ישב עליה 'שבעה'. השכנים ארגנו תפילות בביתה, והילדים התכנסו לומר תהילים במשך היום. אחרי 'השבעה' התפנינו לפנות את החפצים שלה מהדירה. כל הרהיטים היו שלנו. כשפינינו את השידה, מצאנו מכתב במגירה הראשונה. היה זה מכתב מעורך דין שעליו היה כתוב בגדול 'צוואה'.

הזמן עבר, וכל חודש שהסתיים, גרר חוב נוסף. בסופו של דבר, החליט בעלי שהוא לא מסוגל לגרש אשה קשישה. נכון, היינו יכולים להרוויח עוד 3,000 שקלים לחודש, אבל לא היינו מסוגלים לגרום לאשה המסכנה הזו לחיות לבדה...

זמן מה לאחר מכן התקשר אחד האנשים החשובים שארגן את נסיעתו של הר"ש לדרום אפריקה, ואמר לאותו יהודי שהנה מגיע פורים "וכל הפושט יד נותנים לו", לכן כדאי לו להתפלל בכוונה רבה, ויבקש מהקב"ה מה שלבו חפץ. וסיפר לו המעשה על האברך מאופקים שזכה לזש"ק בכח התפילה.

בעל-האכסניה הקשיב קשב רב לכל הנאמר, וחשב בלבו שזו עצה טובה, אבל בשל תכונות נפשו, קשה לו מאד להוציאה אל הפועל, להזיל דמעות ברבים ולהתפלל זמן ארוך בבית הכנסת שמתפלל בו.

והנה הגיע חג הפורים, הלך לבית הכנסת להתפלל ולשמוע קריאת המגילה, ולא שכח מה שאמר לו הנ"ל, אבל חשב בלבו איך יקיים זאת.

התחילו הקהל שמונה עשרה וגם הוא התחיל את תפילתו, ופתאום מרגיש שהשערים נפתחו לו ויכול לבקש כל משאלות לבו, והתחיל להתפלל באופן שלא התפלל בחייו וזלגו עיניו דמעות ותפילתו נמשכה וכבר סיימו התפילה והתחילו קריאת התורה והוא עדיין מתפלל, וידוע שעוד מעט מתחילים לקרוא את המגילה.

בקיפ-טאון, מקום מגוריו, היה רק מגין אחד לקריאת המגילה, אך מכל מקום הרגיש שה' פתח לו פתח ועליו לנצל ההזדמנות עד תום, וכן עשה.

הוא המשיך והתפלל ובכה והתפלל ובכה, ואנשים חשבו שאיבד את שפיותו, אך הוא לא התייחס לכל המבטים התמהים והמשיך להתפלל, וגם כשכבר סיימו את קריאת המגילה הוא עדיין התפלל, והרגיש שנענו לו מן השמים. עברו תשעה חודשים ובשעה טובה נולד לו בן.

לא יאומן. צריך רק לבקש!

הגר"ש פינקוס זצ"ל היה נוהג לשנות ד' כוסות בפורים. ובשתיית כל כוס היה מדגיש כנגד אחד מד' דברים: רפואה, פרנסה, תורה, זש"ק. ובהגיע לכוס רביעי היה מכריז שזו כוס מיוחדת לאלו שעדיין לא נפקדו, ושבזכות כוס רביעית ייפקדו בזאת השנה בזש"ק. והיה מוזג ומחלק לאותם האברכים ומבקש שלאחר השתיה ישירו בקול וברצף את השיר "זרעא חייא וקיימא".

(גליון וקראת לשבת עונג)

היא רשמה את הצוואה בשנה הראשונה שבה הגיעה לבנין. היא כתבה שלא ידעה שתרגיש כאן טוב כל כך, ושכל חייה, עד עכשיו, לא הרגישה שדואגים לה כפי שהיא מרגישה כעת. היא רצתה לחוש את הדאגה הזו עד הסוף, ולכן החליטה להפסיק לשלם ולראות אם אנחנו נחמדים רק בגלל הכסף. התברר לה שהיינו נחמדים כי אנחנו יהודים גומלי חסדים, ולכן היא רוצה להשיב לנו, יש לה דירת שניים וחצי חדרים בתל אביב שנשקף ממנה נוף ים, ועכשיו היא מוסרת לנו אותה - - -

עם הצוואה הזו פנינו לעורך הדין, והוא אישר בפנינו כי כל שכתבה היה אמת לאמיתה, כך שהדירה בתל אביב אכן נרשמת על שמנו. לא חשבנו שמדובר בסכום רציני מאד. הבנו שהוא יכסה את הוצאות השכירות שלא שולמו, וכנראה יישאר לנו משהו בצד. אבל אז התברר שהדירה שלה שווה כמעט שלושה מליוני שקלים בגלל מחירי הדיור הגבוהים בתל אביב, בפרט שמדובר בדירה רחבת ידיים מסוג הבניה הישן, ששניים וחצי חדרים הם כמו ארבעה חדרים של היום, ובשל הנוף שצופה לים. כך זכינו, בסיעתא דשמיא, בדירה.

אגב, את הכסף שנותר לה, היא תרמה בעבור כתיבת ספר תורה לעילוי נשמתה. ניכר היה בבירור שהתקרבה לאביה שבשמים לפני מותה. אני לא רוצה לחשוב מה היה קורה אילו היינו מתעקשים לפנות אותה מהדירה.

אני גם אסירת תודה להקב"ה על שהיה לנו אורך רוח מספיק כדי לאפשר לה לגור בדירה. לא כל אחד מסוגל לכך, אך אנו זכינו.

(גל' קבלת שבת - האמנתי ואספרה)

הגר"ש פינקוס זצ"ל היה נוהג לשנות ד' כוסות בפורים. ובשתיית כל כוס היה מדגיש כנגד אחד מד' דברים: רפואה, פרנסה, תורה, זש"ק. ובהגיע לכוס רביעי היה מכריז שזו כוס מיוחדת לאלו שעדיין לא נפקדו, ושבזכות כוס רביעית ייפקדו בזאת השנה בזש"ק. והיה מוזג ומחלק לאותם האברכים ומבקש שלאחר השתיה ישירו בקול וברצף את השיר "זרעא חייא וקיימא".

הגה"צ רבי שמשון פינקוס זצ"ל היה מקרב את המון העם בכל ארבע כנפות תבל. אף לדרום אפריקה היה מגיע לקרב את הרבים. באחת מנסיעותיו לקייפ-טאון שבדרום אפריקה, התאכסן אצל יהודי אחד, שתקן וטוב לב, שהיה חשוך בנים שנים הרבה. סיפרו לו' שמשון על מצבו וביקשוהו שיברך אותו שיזכה לזש"ק בקרוב, ואכן ר' שמשון זצ"ל ברכו בחום.

פנינים על הפרשה:

הנהגות למתפלל כדי שתהיה תפילתו רצויה

ואם מנחת מרחשת קרבנך סלת בשמן תעשה. והבאת את המנחה אשר יעשה מאלה לה' והקריבה אל הכהן והגישו אל המזבח. והרים הכהן מן המנחה את זכרתה והקטיר המזבחה אשה ריח ניחח לה'. והנותרת מן המנחה לאהרן ולבניו קדש קדשים מאשי ה' (ויקרא ב ז-ז). זה בא לרמז על התפלה, דצריך אדם להתפלל אותה בלב שלם, שיסיר מלבו כל המחשבות המטרידות אותו, דעקר התפלה בלב היא. וצריך שיקים מאמר התנא עליו השלום (אבות פ"ב מ"ג): אל תעש תפלתך קבע אלא רחמים ותחנונים לפני המקום. וצריך לסדר התפלה לאט מלה במלה, ויתבונן בפרוש מה שמוציא בשפתיו. והנה גדולה התפלה מאד מאד, כי עקר יחוד העולמות למעלה והשפעתם היא בשעת התפלה:

וזהו שנאמר (ויקרא ב ז) 'ואם מנחת מרחשת קרבנך, מרחשת רומז על התפלה שרוחש אדם ומבטא בשפתיו. עוד, מרחשת גימטריא תפלות אל עם הכולל. וצריך שתשמר עצמך בשעת התפלה מכל מחשבות המטרידות אותך, וזהו סלת, שתהיה התפלה כסלת, נקיה מכל מחשבה זרה שאינה מענין התפלה. ועוד, 'הלב' במלוי כזה ה"ה למ"ד ב"ת גימטריא סולת, לרמז, דסלת רומז ללב שיהיה מנקה מכל סיג בשעת התפלה כסלת נקיה. והדברים של תפלה שאתה מוציא בפיו אל תוציאם במרוצה, רק לאט, ואל תעשה תפלתך קבע, אלא רחמים ותחנונים לפני המקום, וזהו שנאמר בשמן תעשה:

תפילה בראוי עולה קרבן לה'

וכשתהיה תפלתך באופן זה בלב ובשפתים טהורים, אז ראוי להביאה מנחה לה' ולא תדחה. וזהו שנאמר והבאת את המנחה היא התפלה, אשר יעשה מאלה שנעשית בלב ובשפתים טהורים, זאת ראוי לבוא לפני ה'. והקריבה המתפלל, אל הכהן דא מיכאל כהנא רבא, והגישו אל המזבח, מזבח של מעלה: (פיתוחי חותם פרשת ויקרא)

חשיבות תפילה עם דמעות

וכל קרבן מנחתך במלח תמלח ולא תשבית מלח ברית אלהיך מעל מנחתך על כל קרבנך תקריב מלח (ויקרא ז יג). בא לרמז דצריך אדם להוריד דמעות בתפלתו, דכל השערים נגעלו חוץ משערי דמעה, דאף על פי שאין האדם ראוי מצדו שתקבל תפלתו, על ידי דמעות הקדוש ברוך הוא מתמלא עליו רחמים ומקבל תפלתו. וזהו שנאמר וכל קרבן מנחתך שהיא התפלה, במלח תמלח שהם דמעות שהם מים מלוחים. ולא תשבית מלח ברית אלהיך,

עצות וסגולות:

פרישות מעניי עוה"ז (ב')

אין שום שמחה ותענוג בהנאות העולם

לא אהבתי בעולם הזה כי אם המצות, ואין לי שמחה ושעשוע כי אם בקיומם, ואין לי שום נחת רוח ושעשוע בהנאות העולם ותענוגיו, כי לא נבראתי כי אם לעשות רצונך.

(אלף בינה אות וא"ו ז)

היצר מצוי עם האדם כל העת

בא לומר על יצר הרע וגונדא דילה, דאינם נפרדים מן האדם, יום ולילה לא ישבתו, ומפתים אותו להתבטל מן התורה ומן המצות (סוכה נב: מדרש תהילים לד).

(אלף בינה, אות ז"ן ה)

ללמוד תורה הם מפתים לבטל תורה בעצלות

ואם רואים האדם שחשקו בתורה הרבה ודבק בה ומואס בהבלי העולם, אף על פי כן הם מרשלים אותו ומפתים אותו במעט שנות ומעט תנומות ומעט חבוק ידים לשכב וכיוצא, בדברים המראים לו בעיניו שהם הטר ואינם נחשבים לבטול תורה.

(אלף בינה שם)

היצר מלא מרמה ותחבולות

והמסתכל בעבודת ה' כראוי ורוצה לשמר משמרת הקדש כראוי, יביט ויתבונן דיצר הרע מלא מרמות ותחבולות יותר מן הכל, כמו שהעידה עליו התורה (בראשית ג א) 'והנחש היה ערום מכל וכו' (זוהר ח"א קסט:). (אלף בינה שם)

צריך להישמר מהיצר יותר משאר אויבים

וצריך האדם להיות נשמר ממנו שמירה גדולה, יותר מהנשמר מאויביו הסובבים על חצרו ומבקשים לכנס עליו להרגו והוא צריך להושיב שומרים לארבע רוחותיה וכו'. ויצר הרע תחבולותיו יותר מן הכל, ואם לא נשמר ממנו האדם שמירה כראוי, מן הקל יביאנו לחמור.

(אלף בינה שם)

דבר שמסופק אם הוא מהיצר - ירחיקנו

לפיכך כל דבר שיש בו ספק שמא עצה זו מצד יצר הרע, יחמיר על עצמו ויבטלנה, כי הרדיפה דרודף יצר הרע לאדם, אין רדיפה יותר ממנה, כי אינו נפרד ממנו אפלו רגע אחד, ותמיד מצוי עמו ורואה במעשיו. ולכן בכל דבר שאדם רוצה לעשות, יבחין בו אי איכא ספיקא דיצר הרע יש לו אחיזה באותו דבר, ירחיקנו ממנו, וזו היא השמירה המעלה כשישמר אדם את עצמו בדבר קדשה, שלא ישאיר ליצר הרע אחיזה בו.

(אלף בינה שם)

ע"י תורה ומצוות לשם שמות - ינצח היצר

מהיכן בא לו הכח לדחות יצר הרע וגונדא דילה לגמרי, ואומר, כי התורה והמצוות שמקימם לשם שמות, הם הנלחמות עם יצר הרע וגונדא דילה, שכל העולם הזה החמרי הוא מדור הקלפות ויצר הרע, ואלמלא התורה והמצוות המנגות על האדם, מי יוכל לעמד נגד הקלפות והיצר הרע, ובפרט במדור שלהם, שהוא העולם הזה.

(אלף בינה שם)

הטעם שקראם מלח ברית הוא משום דכל השערים נגעלו חוץ משערי דמעה, וזהו הברית שנכרת להם, שאינם חוזרות ריקם. על כל קרבנך תקריב מלח, דהינו בכל תפלה תוריד דמעות, ובזה אינה חוזרת ריקם:

(פיתוחי חותם פרשת ויקרא)

מועלת הדמעות מעומק הלב ותיקונם

בראשית ברא אלהים וגו' (בראשית א א). בראשית ראשי תבות תקון רפואת אות יבכה בדמעות שלישי. בא לתשלום מה שכתבנו בסמוך דתקון הברית הוא תענית שק ואפר, ועוד צריך להרבות בבכיה, כמו שרמזו רבותינו ז"ל במלת 'תשובה' עצמה שהיא ראשי תבות תענית שק ואפר בכי הספד. והבכיה דבר גדול עושה למעלה, כמו שאמרו רבותינו ז"ל (ברכות לב:) שערי דמעה לא ננעלו. והבכי צריך שיהיה מעמקי לבו, דבכי נמי גימטריא לב, דהינו צריך להיות הבכי מהלב. ובזה יתבונן הנלבב דהדמעות תקון גדול לפגם הברית, דכמו שהשחית זרעו מרתיחות וחמימות גופו, כך הוא תקנתו כשמוציא דמעות מרתיחות וחמימות גופו מרב דאגתו וחרטתו ואנחתו, זו היא כפרתו ותקנתו:

'הלוך ילך ובכה' בתשובתו

ואפשר דלזה רמז דוד המלך עליו השלום (תהלים קכו ו) 'הלוך ילך ובכה נשא משך הזרע בא יבא ברנה נשא אלמתי'. והכונה של הרמז כך היא, מי שמשך זרעו והשחיתו, 'הלוך ילך' בתשובה ותורה ומעשים טובים, והליכה זו של יראת השם, כמו שנאמר (שם קיט א) 'אשרי תמימי דרך ההלכים בתורת ה''. ובא לומר אף על פי ש'הלוך ילך' בתשובה ותורה ומעשים טובים, מי שמשך זרעו והשחיתו צריך להיות 'ובכה נשא', דהינו שיוסיף עליו על ומשאווי הבכי, דזהו תקון גדול מדה כנגד מדה, יבואו מים רותחים של דמעות ויכפרו על מים רותחים של השחתת זרע. וכיון שעושה כן בודאי דתקן מה שפגם, וזהו שאמר 'בא יבא ברנה', דהינו ישמח שמחה אחר שמחה, דעל ידי תקון זה 'נשא אלמתי', הם כחותיו טפות הזרע שהלכו לסטרא אחרא, עכשו שעשה זה התקון יחזר הכל לקדשה. ובזה בא הרמז על נכון דתקון ורפואת הברית הוא שיבכה בדמעות שלישי, ובזה ושב ורפא לו:

ישיכים ויעריב לבית הכנסת

בראשית ראשי תבות רפואת ברית יהיה שוחר אל תפלות. בא לרמז דמעקרי תקון פגם הברית יהיה משכים ומעריב לבית הכנסת ערב ובקר וצהרים, דהתפלות במקום קרבנות, כמו שנאמר (הושע יד ג) 'ונשלמה פרים שפתינו', ובזה יחשב לו כאלו כל יום ויום מקריב קרבנות.

וגם כן תפלות אבות תקנום (ברכות כו:), וכיון דג' פעמים מבקש זכות אבות, זכות אבות מסיעתו והאבות מבקשים עליו רחמים במה שפגם בברית, ונסלה לו מחטאתו אשר עשה. ועל זה יש לרמז מה שאמר דוד המלך עליו השלום (תהלים נה יח-יט) 'ערב ובקר וצהרים אשיחה ואהמה וישמע קלי, פדה בשלום נפשי וגו', הכונה היא 'ערב

ובקר וצהרים' היא תפלת ערבית ושחרית ומנחה, אתפלל ואהמה, דהינו אהיה נאנח על מה שפגמתי, ומבטח אני שאב רחמן ישמע קולי ויקבל תפלתי ויסלח לי מה שפגמתי בברית. וזהו 'פדה בשלום נפשי' הוא הברית הנקרא 'שלום', והכונה שפדה נפשי בשלמות בכל אברים אף 'שלום' שהוא הברית נתקן. ופרוש 'מקרב לי', מכנגד הנלחמים עמי הם המקטרגים עלי מסבת פגמו, עכשו האל ברחמיו פדאני בשלום ונסתלקו המקטרגים מעלי. ומי גרם לי זה, כי ברבים היו עמדי, דהינו אבות העולם שהם רבים ועצומים בתורה ובמצוות, זכותם 'עמדי', שאני מתפלל בכל זמן תפלות שתקנו והם בקשו עלי רחמים ונתקבלו תפלותי לפני המקום. ובזה יבוא הרמז על נכון דרפואת הברית יהיה שוחר אל תפלות:

(נגזי המלך, תיקון הברית אות יז)

חשיבות התפילה בפה נקי ושמור

והפה המוציא דברי תורה ודברי תפלה וברכות של מצוות, צריך שיהיה הפה נקי מדברי שקרים ודברים בטלים, דלא שייך פה מאוס ומטנף לשרת לפני ה' ולהיות תקון לעולמות עליונים על ידו. וכמו שכתוב (ישעיה סו כ) 'כאשר יביאו בני ישראל את המנחה בכלי טהור בית ה', דבעינן מנחה טהורה בכלי טהור. ובפרט בתפלה דתלויה בלב, דעל ידה עולים העולמות. ואם היה הפה דובר שקרים ואון ומרמה, איך יעלו על פיו העולמות, על זה נאמר (בבא קמא צד:) אין זה מברך אלא מנאץ. על כן צריך לזהר מי שרוצה שתקבל תפלתו, שישמר פיו ולשונו שמירה מעלה, דאז תקבל תפלתו (וכו):

הועוד צריך שייסיר מלבו וממעשיו כל דבר רע וישתדל בכל כחו לעשות הטוב, ואז יהיה ראוי שיתקנו העולמות על ידו. וזהו שכתב כאן (תהלים קיט קד) מפקודיך אתבונן, דהינו, מתפלתיך אני מתבונן שעל ידי מחשבה ודבור עולים העולמות, ואם כן צריכים המחשבה ודבור שיהיו ברים ונקיים הרבה, על כן גם אני שנאתי כל ארח שקר במחשבה ודבור, אולי תקבל תפלתו:

(אלף בינה תהלים קיט מ)

התפילה צריכה להיות ביראה ובשמחה

והנה 'תפלה' גם כן הנקוד שלה הוא נקוד 'יראה', להורות דעקר התפלה הוא שתהא במורא, שידע האדם שהוא בביתו של מלך מלכי המלכים הקדוש ברוך הוא, והוא מצוי שם, וצריך שיהיה מוראו עליו. ועוד, צריך האדם שתהיה תפלתו בשמחה, שמחה שאין למעלה ממנה שזכה לשרת לפני מלך מלכי המלכים הקדוש ברוך הוא, וכמו שנאמר (תהלים ק ב) 'עבדו את ה' בשמחה'. וצריך שתהיה השמחה ביראה ולא בקלות ראש, דנקוד 'שמחה' הוא נקוד 'יראה', להורות שתהיה השמחה ביראה, ומשום הכי פסוק אחד אומר 'עבדו את ה' בשמחה', וכתוב אחר אומר (שם ב יא) 'עבדו את ה' ביראה', לומר לך ששניהם צריכים, משום הכי נקודותיהם שוים: (מחשוף הלבן פרשת תרומה)

מסכת יבמות דף ו-יב

המצוות היא שהכל מן התורה, אפשר שחזר בו לאחר מכן ביד החזקה, שהרי לא הביא איסור נתיצת בית הכנסת בהלכות יסודי התורה ובהלכות בית הבחירה.

אכן לענין מורא מקדש כתב בפרי מגדים (או"ח סי' קנא מש"ז סק"א) שמורא מקדש הוא מצות עשה מדאורייתא אבל מורא בית הכנסת הוא מדרבנן. ומכל מקום כתב שיש בזה גם דין דאורייתא מטעם נדר אלא אם התנו על בית הכנסת שלא יהא בו קדושה ואז אין בו משום נדר אבל מדרבנן לא יועיל תנאי.

ובערך השולחן (או"ח סי' קנא ס"ה) תמה על מה שמקילים לדבר בבית הכנסת ובבית המדרש לאחר התפילה דברים של חול ונעשו כהיתר, וכתב שהוא כשיטת הרמב"ן דבתי כנסיות של בבל על תנאי הן עשויות ועל כן מותר כל דבר שנחשב בעינינו להכרח, וכתב הערוך השולחן דלענן בבית הכנסת איסור גמור הוא והוא קלות ראש גדולה ואינו מותר רק ליושבים ולומדים בבית הכנסת כל היום או חצי יום וכשהוא כאכילה אצלם אבל שאר אדם אסורים לענן בבית הכנסת.

נשיאת כפים בכהן שהרג את הנפש ועשה תשובה

בגמ': ומה עבודה שהיא חמורה ודוחה שבת רציחה דוחה אותה שנאמר (שמות כא, יד) מעם מזבחי תקחנו למות (יבמות ז, א).

כתב הרמב"ם (תפילה פט"ו ה"ג) שכהן שהרג את הנפש לא ישא את כפיו ואף על פי שעשה תשובה. וכתבו הגהות מיימוניות (שם אות א) שהמרדכי (מגילה סי' תתיח) כתב שראב"ה אומר דדוקא במפורסם להרוג ומועד לכך הוא דלא ישא את כפיו, וכן כתב רבינו שמחה דלא איירי אלא בעומד במרדו ולא במי שעשה תשובה.

וכתב באור שמח (תפילה שם) שדעת התוספות בסוגייתנו בקושייתם כדעת הרמב"ם שאף אם עשה תשובה אינו נושא את כפיו, ושהדבר תלוי בב' תירוצי התוספות. שבגמרא הוכיחו שרציחה דוחה

(שם) הוכיח כן גם מדברי הרמב"ם (ממתנות עניים פ"ח ה"ה) שכתב שנכרי שהתנדב לצורך בדק הבית אין מקבלין ממנו משום לא לכם ולנו לבנות את בית אלוקינו, אבל לבנין בית הכנסת מקבלין. ואם היתה קדושת בית הכנסת מן התורה ובית הכנסת היה בכלל בית המקדש, הרי בכלל איסור קבלת סיוע מהנכרים לבנין בית המקדש צריך להיות גם איסור קבלת סיוע מהנכרים לבנין בית הכנסת. ומוכח שאין קדושת בית הכנסת כקדושת בית המקדש מן התורה.

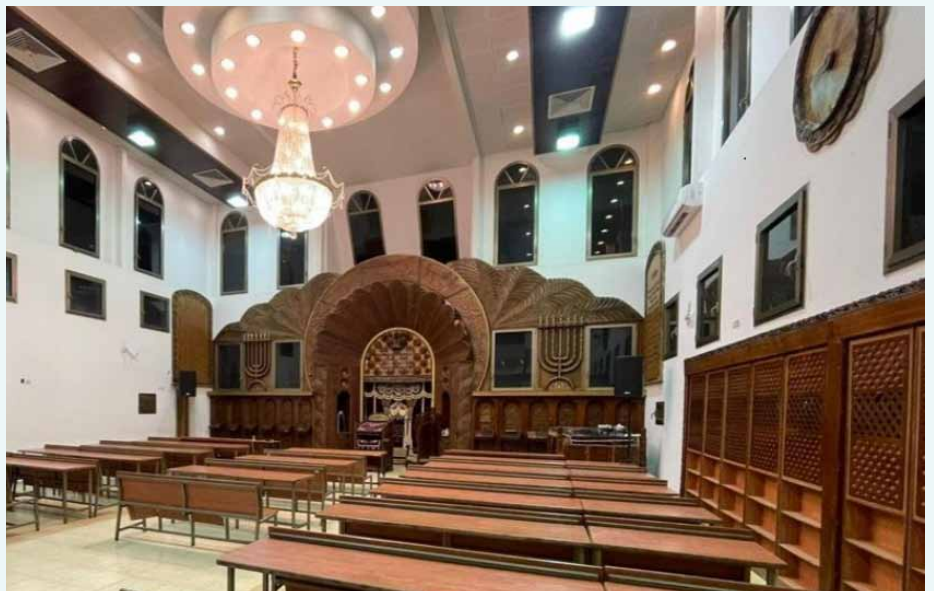
והנה הרמב"ם במנין המצוות (לא תעשה סה) כתב שבכלל הלאו שלא תעשון כן לה' אלקיכם הוא שלא לאבד בית המקדש או בית הכנסת או בתי מדרשות. ולכאורה מבואר בזה שבית הכנסת הוא בכלל בית המקדש מן התורה ושלא כהוכחת הנחל אשכול. ובפמ"ג (סי' קנב א"א ס"ק ו) הסתפק אם לוקה על נתיצת אבן מבית הכנסת ואם הנותץ אבן מבית הכנסת נפסל לעדות. אך בשו"ת עין יצחק (או"ח סי' ה ס"ק יט-כא) כתב שנראה פשוט שאין קדושת בית הכנסת כבית המקדש מן התורה, וגם דברי הרמב"ם במנין המצוות אין כוונתו לומר שהכל מן התורה, אלא שחכמים כללו בכלל איסור נתיצת אבן מבית המקדש שאסור לנותץ גם אבן מבית הכנסת, אבל אין האיסור בזה מן התורה אלא מדרבנן. וכתב עוד שגם אם כוונת הרמב"ם במנין

דין מורא מקדש בבית הכנסת

בגמ': ואת שבתותי תשמורו ומקדשי תיראו למה לי מביעי ליה לכדתניא יכול יתיירא אדם ממקדש תלמוד לומר את שבתותי תשמורו ואת מקדשי לא משבת אתה מתיירא אלא ממי שהזהיר על השבת אף מורא האמורה במקדש לא ממקדש אתה מתיירא אלא ממי שהזהיר על המקדש (יבמות ו, א).

בגמרא למדו דין מורא מקדש ממה שנאמר (ויקרא יט ל) ומקדשי תיראו. וכתב בחיי אדם (כלל יז ס"ו) שקדושת בית הכנסת ובית המדרש גדולה מאד, ומוזהרים עליהם לירא ממי ששוכן בהם כדכתיב ומקדשי תיראו, ולא בית המקדש בלבד אלא כל מקום המקדש ובית הכנסת ובית המדרש נקרא מקדש מעט כדכתיב (יחזקאל יא טז) ואהי להן למקדש מעט אלו בתי כנסיות ובתי מדרשות (מגילה כט.).

וכתבו הפוסקים שהמצוה לירא מן המקדש נוהגת בבית הכנסת ובבית המדרש מדאורייתא, והיא שיטת היראים (סימן תט [שכד]) וכן פסק המבי"ט בקרית ספר (בית הבחירה פ"א ה"ד). אבל בספר האשכול (ח"א סי' כד) כתב שהשוו חכמים קדושת בית הכנסת למקדש וכן כתב הר"ן (מגילה כו:), ומבואר שאין זה מדאורייתא אלא מדרבנן. ובנחל אשכול (על האשכול

את מצות היבום ע"י שעשה של מצות יבום דוחה ל"ת, ולכן לא הותר אלא כדי הצורך והוא בביאה ראשונה ותו לא. אך בכל יבמה שנופלת ליבום ויש בה רק איסור אשת אח, איסור זה הותר לגמרי לשם המצוה ופקע ממנה שם אשת אח, וע"כ לא ציוותה תורה לקחנה ולהוציאה, ואפילו אם גירשה כבר יכול להחזירה.

אמנם רוב הפוסקים סוברים שאין שום מצוה בביאה שניה וכן כתב הרמב"ם (יבום וחליצה פ"ו ה"י) שאין מצות עשה אלא ביאה ראשונה בלבד. אך יש מהאחרונים שדייקו מתוס' הרא"ש בסוגייתנו שגם בביאה שניה יש קיום מצוה, שבתוך דבריו בביאור הטעם שביאה שניה אינה דוחה איסור לאו, כתב הרא"ש בתוספותיו שעשה דוחה ל"ת נלמד מכלאים בציצית ומשם לא מצינו ללמוד רק עשה של חובה אבל ביאה שניה רשות היא דעיקר קיום עשה בביאה ראשונה, ומדבריו אלו משמע שגם בביאה שניה יש מצוה אלא שאינו דוחה ל"ת, משום שאין אנו למדים מכלאים בציצית רק עשה של חובה אבל עשה של רשות אינו דוחה ל"ת.

ולפי זה ביארו האחרונים דברי התוס' (קידושין לה. ד"ה אקרוי) שהביאו בשם הירושלמי שהקשה מאי טעמא אין עשה דאכילת מצה דוחה עשה דאיסור אכילת חדש, ותירצו שגזרו גזירה איסור באכילת כזית ראשון אטו כזית שני שאין בו מצוה.

ומחזירה (יבמות ח, ב).

בגמרא ילפינן ממה שנאמר ולקחה, שאם גירש את יבמתו לאחר שיבמה יכול להחזירה ואין בזה איסור אשת אח, ואף שכבר אין בזה קיום מצוה, שכיון שלקחה נעשית כאשתו לכל דבר ופקע איסור אשת אח. והוסיפו התוספות (ד"ה מלמד) שבאמת הרי בכל יבמה אין כבר מצוה לאחר ביאה ראשונה שנתקימה מצות יבום, ואף על פי כן אין איסור אשת אח, ואין צריך שום פסוק להחזיר ביאה שניה, כיון שהיא סברה שהתורה לא ציוותה לאדם ליבם את אשת אחיו ולגרשה אחר ביאה אחת, ולא הוצרכו ללמוד מפסוקים להחזירה אלא כשבא להחזירה שנית אחר שגירשה.

אמנם בחייבי לאוין כגון אשה שנפלה ליבום לפני כהן גדול, והרי היא אסורה עליו ככל אלמנה שאסורה לכהן גדול, מבואר במשנה (לקמן כ.) שחולצת ולא מתייבמת, ואף שמדאורייתא הרי היא חייבת ביבום כיון שעשה דוחה ל"ת, אך רבנן גזרו ביאה ראשונה אטו ביאה שניה, כיון שאם ייבם אותה הכהן גדול חיישין שיבא עליה בשנית לאחר שכבר קיים מצות יבום בביאה הראשונה, ואף שנתבאר שסברה היא שהתורה לא ציוותה ליבם אשה ולגרשה לאחר ביאה אחת, פירשו התוספות ישנים בסוגייתנו (וכן משמע מהתוס' לקמן כ: ד"ה אטו) שבחייבי לאוין הביאה הראשונה אסורה בעצמותה, והותרה רק כדי לקיים

עבודה ממה שכהן שהרג את הנפש אינו עובד עבודה בבית המקדש, ואפילו אם אין כהן אחר אלא הוא אינו עובד העבודה אלא הורגים אותו אף שעל ידי זה תתבטל העבודה. והקשו התוס' (ד"ה שנאמר) מנין שרציחה דוחה עבודה, הרי יתכן שמה שהורגים את הרוצח ואין נותנים לו לעבוד את עבודת בית המקדש הוא כיון שפסול הוא לעבודה ככהן שהרג את הנפש שפסול לנשיאת כפים משום שנאמר (ישעיהו א טו) ידיכם דמים מלאו (ברכות לב:). ומוכח מדבריהם שאף כשעשה תשובה לא ישא את כפיו, שאם כשעשה הכהן תשובה על רציחתו הוכשר לנשיאת כפים אין קשה קושיית התוס', שהרי יתכן שהכהן יהיה ראוי לעבודה אף שהרג את הנפש מאחר שעשה תשובה וכדין נשיאת כפים, ובכל זאת מצות רציחה תדחה מצות עבודה כיון שגם רוצח שעשה תשובה ב"ד חייבים להורגו כמשפט הרוצח. וע"כ שהתוס' סברו בקושייתם שגם מצות עבודה לא שייך לקיים גם כשעשה הכהן תשובה, והוא הדין לנשיאת כפים.

אמנם לתירוץ התוס' שכהן שהרג את הנפש אינו מחלל את עבודתו, ולא ישא את כפיו הוא חומרא בעלמא, כתב באור שמה שאפשר שכל מה שהחמירו עליו הוא כשלא עשה תשובה, אך אם עשה תשובה לא החמירו חכמים עליו כדי לא להרחיק בעלי תשובה. אך לתירוץ השני שיש לחלק בין נשיאת כפים לעבודה לפי שאין קטיגור נעשה סניגור והיא ילפותא גמורה מקרא ובפרשכם כפיהם, יש לומר שהוא גם כשעשה תשובה.

ולהלכה בשו"ע (או"ח סי' קכח סל"ה) פסק שהדין שכהן שהרג את הנפש לא ישא את כפיו הוא גם כשעשה תשובה, והרמ"א חלק וכתב שישא את כפיו כדי שלא לנעול דלת בפני בעלי תשובה, ובביאור הלכה (ד"ה אפילו עשה) הביא דעת הפרי חדש והאליה רבא שפסקו שבהרג במזיד לא ישא את כפיו גם כשעשה תשובה, וכתב שמכל מקום אם עלה הכהן לדוכן אין להורידו.

האם יש מצות אכילת מצה בכזית שני

בגמ': ולקחה מלמד שמגרשה בגט

כשיש הוכחה והכרח אומרים שתיבת כל היא לאו דוקא, אבל כשאין הכרח לדבר יש לנו לפרש שכל דוקא הוא.

ובאור לישרים (דרוש ז) הביא בשם מוהר"ר ברודא בביאור מאמר חז"ל שכל המתגאה מביא חימה לעולם, ותמוה הטעם, וביאר שיש ב' דעות אם מותר לתלמיד חכם להתגאות בשמיני שבשמינית או לאו, וב' הדעות תלויות בפירוש הפסוק (משלי טז ה) תועבת ה' כל גבה לב, שנחלקו בפירוש כל אם הוא דווקא וכל גבה לב אסור אפילו שמיני שבשמינית של תלמיד חכם, או שמא כל לאו דווקא ושמיני שבשמינית שבתלמיד חכם מותר. והנה כתוב (תהלים עז לח) והרבה להשיב אפו ולא יעיר כל חמתו. ומעתה מי שאינו מתגאה אפילו בשמיני שבשמינית, ומפרש כל כפשוטו ממש, אף הקב"ה מפרש כנגדו ולא יעיר כל חמתו שלא יעיר חמתו כלל. אך המתגאה בשמיני שבשמינית ומפרש תועבת ה' כל גבה לב שאינו כולו ממש אלא שמיני שבשמינית לתלמיד חכם מותר, אף הקב"ה מפרש כנגדו ולא יעיר כל חמתו שאינו ממש אלא קצת חימה מתעוררת, ולכן כל המתגאה מביא חימה לעולם.

עיקרי דיני החלוצה לאחים

בגמ': איתמר החולץ ליבמתו וחזר וקדשה אמר ריש לקיש הוא אין חייב על החלוצה כרת והאחין חייבין על החלוצה כרת על הצרה בין הוא ובין האחים חייבין על הצרה

לגבות אותה מהיורשים, ואכמ"ל. ודן המהרש"ם במשמעות לשון כל אם בהכרח הכוונה בה לכל הדברים הנזכרים, ואם כן על כרחך היה הקנין גם על ההתחייבות, או שמא מצאנו בכמה מקומות שכל אינו כולל הכל ממש ויש יוצאים מכלל זה, ואם כן אף בשטר זה נוכל לומר שאף שכתוב בו כל מכל מקום לא היה הקנין אלא על הקנס ולא על עיקר ההתחייבות.

והוכיח המהרש"ם מסוגייתנו שלשון כל כולל הכל ממש, שרב יהודה אמר בשם רב שכל ט"ו העריות שנמנו במשנה אני קורא בהם המותרת לזה אסורה זה והאסורה לזה מותרת לזה, דהיינו שאם נפלו שתי אחיות לפני ב' אחים וזו אסורה לזה משום בתו וזו אסורה לזה משום בתו וכן בתו וכן כולן תהא האסורה לזה מותרת לזה והאסורה לזה מותרת לזה ויתייבמו שתיהן אע"פ שהן שתי אחיות, ועיי' רש"י שהאריך בביאור מציאות הענין בכל ט"ו העריות. ומבואר בגמרא שדברי רב יהודה דמשכחת לה בכולן, אינם אלא על כל העריות שהוזכרו במשנה מחמתו ואילך, שבו' עריות הראשונות שבמשנה לא משכחת לה בדרך נישואין ענין זה. וכתבו התוספות (ד"ה באונסין) שאף שמשכחת לה באונסין, מכל מקום לשון מכולן משמע בכל הנשים בין בנישואין בין באונסין, ולכן על כרחך לא דיבר רב יהודה כלל אלא על העריות שמחמתו ואילך, ובהן כולן משכחת לה שהאסורה לזה מותרת לזה. והביא כן בשם שו"ת מהר"ק (שורש י) שכתב שדווקא

ומבואר דבכזית שני אין עשה דוחה ל"ת, והנה שיטת הגר"א שבאכילת מצה כל שבעת ימי הפסח יש קיום מצוה וקשה עליו מדברי התוס' שכתבו שכזית שני אינו דוחה ל"ת, ולדברי הגר"א הלא גם בזה יש מצוה. גם קשה על הב"ח (או"ח סי' תעב ס"ה) שהביא בשם מהר"ל מפראג (גבורות ה' פמ"ח) שכל האכילה של מצה אפילו אם אוכל יותר מכזית מצה בליל פסח יש בזה מצוה וע"כ צריך לאכול בהסיבה, וכעין זה כתב הנצי"ב (העמק שאלה שמות שג"ד סק"ג) שבכל מצוה שהתורה נתנה שיעור בקיום המצוה, אם מוסיף על השיעור נעשה הכל חלק מקיום המצוה, ובקהלות יעקב (ברכות סי' ו) הקשה על דברי הנצי"ב מדברי התוס' בקידושין הנ"ל, שכזית שני במצות מצה אינו דוחה ל"ת ולפ"ד הנצי"ב כל זמן שהוא עוסק במצות אכילת מצה, הרי גם הכזית השני חשוב למצוה מדאורייתא. אך לדברי התוס' הרא"ש בסוגייתנו מיושב שפיר, שאף שכזית שני של מצה נקראת מצוה, אך היא נקראת מצות עשה של רשות, ואינה דוחה ל"ת כיון שמכלאים בציצית נלמד רק עשה של חובה, וכמו שביאה שניה ביבום אינה דוחה חייבי לאוין כיון שהיא עשה של רשות.

אם כתיבת 'כל' היא על הכל דווקא

בגמ': והאמר רב יהודה אמר רב וכן תני ר' חייא בכולן אני קורא בהן האסורה לזה מותרת לזה והאסורה לזה מותרת לזה וכו' (יבמות ט, ב).

בשו"ת מהרש"ם (ח"ד סי' קטו) דן בדבר שטר שידוכים שהתחייב בו אבי הכלה סכום כסף ליתן וגם התחייב שאם יעבור הזמן והוא יעבד את הנישואין יתן סכום מעות לקנס, ובסוף השטר כתב וקנינא על כל הא דכתוב ומפורש לעיל, ודן המהרש"ם אם הקנין הוא על כל הענינים הנזכרים בשטר כמשמעות הלשון שכתב 'על כל הא', או שמא אין הקנין אלא על הקנס שהתחייב שהוא צריך קנין, אבל המעות שהתחייב בהם שבדרך כלל אין צריכים עבורם קנים אינם בכלל הקנין שעשה. ונפ"מ באותו נידון שבא לפני המהרש"ם בזה, כיון שהאב מת ואם עשו קנין על ההתחייבות יכולים

חליצה זו כלום.

ממאנת ביבם אם חייבת בחליצת האחים והאם שייך מאין בזמן הזה

בגמ': מיאנה בזה מותרת בזה. (יבמות יב, א.)

דעת שמואל שיבמה קטנה יתומה שמיאנה ביבם ואמרה שאינה רוצה להתייבם אליו מותרת לאחים ואסורה ליבם עצמו, ושיטת רש"י שהיא גזירה דרבנן הואיל שלא מיאנה בבעלה הראשון ומכח נישואין נפלה להתייבם, הרי היא נראית כאשת אחיו, והריטב"א הוסיף שנראה כאילו נעקרה רק הזיקה ולא הנישואין נעקרו וע"כ אסורה עליו מטעם איסור אשת אח. ומכל מקום הרי היא צריכה חליצה או יבום משאר האחים. וכן דעת הר"ף ועוד הרבה ראשונים שמה שהיא מותרת לאחים הוא רק משום מצות יבום אבל לשאר קרובים אסורה, וכן פסק הרא"ש (סי' ו) ונפסק בשו"ע (אה"ע סי' קעד סי"ט). אבל אם מתו שאר האחים פטורה ויוצאת לשוק כיון שזיקת היבם שמיאנה בו נפקעה. והרמב"ן (מלחמת ה' לו). הקשה איך אפשר שתהיה ממאנת לחצי זיקה, שהרי אי אפשר למאן בזיקה עצמה אלא שעל ידי מיאונה נעקרים נישואיה הראשונים, ואיך יתכן שלגבי אחד מן האחים שמיאנה בו יעקרו נישואיה הראשונים ולגבי שאר האחים לא נעקרו. ובאבי עזרי (גירושין פ"א ה"ז) ביאר

שאם היה עליהם עדיין איסור אשת אח הרי היו חייבים עליה כרת כאיסור אשת אח שלא במקום יבום. ודעת המאירי שבאמת נשאר עליהן איסור אשת אח שלא במקום מצוה, אך לא לגמרי ככל איסור אשת אח שהתורה הוציאה אותן מכלל כרת, ולשיטת המאירי אין לא יבנה איסור מחמת עצמו אלא שייסוד האיסור משום אשת אח והתורה ניתקה את האיסור מכרת ללא וכשיטת רש"י ותוספות הנזכרים לעיל.

המהרש"ל בחכמת שלמה (גיטין פ: על רש"י ד"ה זינו) חידש שמה שלא יבנה מנתק מכרת ללאו הוא רק במקום שלא נישאת אחר חליצה ואז אינו יכול ליבמה, אבל אם נישאת לאחר חליצה הרי היא כגרושת אחיו ממש ויש בה דין כרת באשת אח, והמהרש"א שם תמה עליו מאין יצא לו דין זה.

ובבית יוסף (אה"ע סי' קסא ד"ה ולא חולץ) כתב במי שהיו לו נשים רבות ומת וביאתה או חליצתה של אחת פוטרת את כולם, אם חלץ לאחת אין איסור לחלוץ לשניה אלא שאינה צריכה חליצה, והב"ח (ס"א) כתב שיש איסור דאורייתא לחלוץ לשניה, ממה שנאמר (דברים כה י) בית חלוץ הנעל, ודרשו (לקמן מד.) בית אחד הוא חולץ ולא שני בתים, ואיסור הוא ולא פטור. והדרישה (ס"ק א) כתב שלכתחילה אינו רשאי לחלוץ אלא לאחת מהן כדי שלא תיאסר על כהן. והוסיף הב"ח שאם חלץ אף לשניה אסורה לכהונה מפני מראית העין שיאמרו שכנס חליצה ואפילו שאין

כרת ורבי יוחנן אמר בין הוא ובין האחין אינן חייבין לא על החלוצה כרת ולא על הצרה כרת (יבמות י, ב).

בדין החולץ ליבמתו וחזר וקדשה נחלקו רבי יוחנן וריש לקיש, דעת ריש לקיש שהאחים חייבים כרת בין על החלוצה ובין על צרתה אם באו עליה לאחר חליצה, ואילו החולץ עצמו, אם בא על הצרה חייב כרת אך אם בא על חלוצתו אינו חייב כרת. ומבואר בסוגיא שבאמת היה צריך להיות חיוב כרת גם על החולץ וגם על האחים בין על החלוצה ובין על צרתה, אלא שמהפסוק אשר לא יבנה אנו למדים כיון שלא בנה שוב לא יבנה ולימוד זה נתקיה לחלוצה מכרת ללאו, ובזה נחלקו רבי יוחנן וריש לקיש, שריש לקיש סובר שדווקא החולץ אינו חייב כרת על החלוצה כיון שנאמר עליו כיון שבנה שוב לא יבנה, אבל באחים וכן הצרה הרי הם שייכים עוד באיסור כרת כיון שלא חלצו ואין הפסוק אשר לא יבנה מדבר בהם, ורבי יוחנן סובר שכיון שהחולץ עושה את שליחות האחים והחלוצה את שליחות צרתה אם כן הפסוק אשר לא יבנה מדבר גם בהם וגם הם נותקו מחיוב כרת לחיוב לאו, וכך ביארו בסוגייתנו רש"י ותוספות.

אבל הרשב"א (לקמן מא.) חולק על רש"י ותוס' ופירש בדעת רבי יוחנן שהטעם שאין האחים בכרת אלא בלאו אינו משום ניתוק הפסוק מכרת ללאו, אלא שמסברא היו החלוצה וצרתה צריכות להיות מותרות לגמרי שכיון שהותרו בשעת נפילתם ליבום שוב אי אפשר שיחול עליהם אחר כך איסור אשת אח ואפילו שכבר נפטרו מיבום ע"י חליצה, ועל כן לימד הפסוק אשר לא יבנה לומר שאסורות הן על החולץ ועל האחים ואפילו שאין בהם איסור אשת אח.

והרמב"ם (יבום וחליצה פ"א ה"ב) כתב שהחולץ יבמתו נאסרות החלוצה וצרותיה על החולץ ואחיו מדברי סופרים כשניות, וביאר המגיד משנה שהרמב"ם סובר שהלאו אשר לא יבנה הוא אסמכתא בעלמא וע"כ הרי נאסרות הן מדברי סופרים בלבד. אך הרמב"ן בספר המצוות (במנין המצוות שהשמיט הרמב"ם מצוה יד) מנה מצוות לא יבנה בכלל מצוות לא תעשה, והוסיף הרמב"ן שאין הענין שיחזור עליה איסור אשת אח כיון שכבר עברה מהם מצות יבום,

ממיון בבעל שאם מיאנה בבעל מותרת לאביו ביבם אסורה לאביו. וע"ע שו"ת מהר"י קצבי (ס' יא) ושו"ת תשורת שי (קמא ס' תקיב).

אך בזמנינו דנו הפוסקים אם שייך דין מיאון, אם משום תקנה שתקנו שלא למאן ואם משום שאין המיאון אמיתי, ונחלקו בדבר גדולי הפוסקים בפרשת מיאון קרובתו של מהר"י פולק, וכמו שכתב הרמ"א (אה"ע ס' קנה סכ"ב) שאם היא פחותה מבת שנים עשר שנה ממאנת, אפילו בזמן הזה, וכן עשה מהר"ר יעקב פולק ז"ל מעשה בימיו, ודלא כיש מחמירין ואמרו שאין בת ממאנת בזמן הזה כלל. ועיי' מה שכתבו בזה בשו"ת מהר"י מינץ (ס' יג), ומה שדן בשו"ת מהרשד"ם (אה"ע ס' רג) אם התקנה שלא למאן בזמן הזה נתפשטה גם אצל הספרדים, ובשו"ת מנחת העומר (אה"ע ס' ל) שדן בדין מיאון בזמן הזה בבעל וביבם ומהו נוסח המיאון, ובשו"ת משפט וצדקה בעקב (ח"א ס' יז) שרבותינו נמנעו מלעסוק במיאון ודן אם הוא כיון שסוברים כיש מחמירים שהביא הרמ"א, ועע"ש (ח"ב ס' ז). ועיי' שו"ת צמח צדק (אה"ע ח"ב ס' שה).

ובאה היתומה לבית דין למאן בו כדי שלא תהיה זקוקה ליבום, אך לא הספיקה למאן וכבר מת ראובן פתאום וחיי לרבנן ולכל ישראל שבק ונפלה לפני יבם בן י"א שנה שאינו יכול ליבמה ולא לחלוץ לה עד שיגדיל, והיא ממאנת ואומרת לא חפצתי לא בקדושי ראובן ולא ביבם, ועדיין היא קטנה, ונשאל מה דינה אם יכולה היא למאן.

והשיב שזה ברור שאם יש עדים שאמרה הקטנה עוד קודם שהגיעה לבית דין ועוד היה בעלה חי שאינה רוצה באותו בעל או שאמרה דברים שכך היא משמעותם, הרי דברים אלו מועילים למיאון, שאין צריך למאן בפני בית דין דוקא, ואפילו לכתחילה לרוב הפוסקים אין צריך מיאון בבית דין, וגם אינה צריכה למאן בפני הבעל. אבל אם לא מיאנה בחייו כלל, נקט כדעת הפוסקים שממאנת בזיקת הבעל גם אחרי מיתתו בין כשהיבם גדול ובין כשהוא קטן, וכמו שכתב הריטב"א בדעת עולא (לקמן קז). שיכולה גם לומר נתרציתי בבעלי הראשון אבל לא נתרציתי שזקוק אותי ליבום, ואפילו אם לא מיאנה אלא ביבם סתם הרי זה מיאון מטעם זה, ודלא כדעתי רמי בר חמא בסוגייתנו שמיאון ביבם חמור יותר

ענין זה, שהדבר תלוי בדעתה, ואם ירצה זה שמיאנה בו ליבם אותה הרי היא ממאנת בנישואים הראשונים ואין כאן יבום לכל האחים, אך אם אינו מיבם אותה אלא אחד מהאחים, אז באמת אינה ממאנת ונקראת אשת איש גם לגבי זה שמיאנה בו. ובחידושי רבי ראובן (סימן יא אות א) ביאר שבאמת על ידי שממאנת באחד פקעו הנישואין לגמרי, אלא שצריכה חליצה מהאחרים כיון שנראית שאינה עוקרת את נישואיה הראשונים וכן את זיקת היבם, ואנשים יסברו שהיא זקוקה ליבום ולכן היא חייבת לחלוץ, אך מעיקר הדין אינה זקוקה לחליצה כלל. והעיר שאפילו שאינה מתיבמת לבסוף לזה שמיאנה בו, מכל מקום פטורה ממנו גם מחליצה ואף שלא נעקרו נישואיה הראשונים כיון שאם יחלוץ לה הרי נפלה לפניו גם ליבום ואז הרי היא ממאנת.

ולהלכה נחלקו הפוסקים אם ממאנת ביבם אחרי מיתת הבעל הרי היא כממאנת בבעל או לאו, וכמו שנתבאר באליבא דהילכתא. ובשו"ת אהלי תם (תמת ישרים ס' ריא) נשאל הר"ר יצחק דונדון בדבר יתומה קטנה שקידשה ראובן ברשות אמה וקרוביה, ואחר זמן חלה ראובן ונטה למות,

- ווארט יומי •
- סיפור יומי •
- הלכה יומית •
- אור החיים הק'
- יומי • פניני אביר
- יעקב • זוהר יומי
- פניני הדף היומי •
- זיכרון לצדיק •

מחברים

הניוז היומי מבית עוז והדר - אור לישרים

נכה מתחילים
את היום!

ישירות למייל האישי

לחץ כאן להצטרפות

הגאון חכם מסעוד ריוח זצ"ל י אדר תשל"ט

הכיפורים, מה יעשה? –

יאחד וידבק עצמו בציבור, עם העם כולו, כי באחדות הוא זוכה לחנינה הכללית בזכייה של י"ג מידות האמורות בתורה. וכמו שאמר הושע: 'חבור עצבים אפרים הנח לו' – פירושו: כשישראל היו מחוברים יחד מחל להם הקב"ה על הכל.

זהו שמצינו בגמרא יומא: שמקדש ראשון חרב מפני ג' דברים שהיו בו: עבודה זרה, גילוי עריות, ושפיכות דמים. והמקדש השני שהיו עוסקים בתורה ובמצוות ובגמילות חסדים, מפני מה חרב? – מפני שהיתה בו שנאת חנם. ראשונים שנתגלה עוונם נתגלה קיצם, אחרונים שלא נתגלה עוונם לא נתגלה קיצם – כלומר עבירות שהיו במקדש הראשון הכל ראו אותם והכל ידעו והכירו מפני מה נענשו. אבל המקדש

השני שהיתה בו שנאת חנם, והוא דבר שבלב ולא נתגלה אלא ליודעי תעלומות, ובוחן ליבות וכליות, לפיכך מידה כנגד מידה לא נתגלה קיצם.

לכן התרופה לזה היא התקרבות הלבבות, להיות כולם באחדות אחת, ואף כאשר צריך לקיים מצוות 'הוכח תוכיח', יעשה זאת לא מתוך שנאה, אלא 'טובה תוכחת מגולה מאהבה מסותרת'.

(זיכרון אשר עמוד ג)

פיוט חדש לכבוד חתן הכר מצווה

לכבוד שמחה מפוארה, למתחנך במצוות התורה, משפחת אביחצירא, דניאל בן שלום נקרא.

בגנו זה מתחנך, בשתי מצוות בערך, לפנייהם חובה לברך. לבורא עוטה אורה. גורש יצרא דעבירא, במצוות ה' ברא, לא יפחד ולא ירא, מכל רעה ומכל צרה. היום קדוש הוא לו, יצר הטוב יבוא לו, ילווהו בכל מפעלו, וא-לוהיו יעזרו לו בעזרה.

ישמח בו אביו ואמו, וה' א-לוהים עמו, כדניאל בלילו ויומו, ותזרח עליו האורה.

היום יגרש כל משחק, וכל דבר רע ירחק, יעבוד רק שוכן שחק, האל נותן התורה. שמחה זו נעימה, בתורת ה' תמימה, חוקת מימים ימימה, כן כתוב בתורה.

(זיכרון אשר, שער השירה, עמוד קיב)

נולד לאביו יעיש בשנת תרס"ח, בכפר אסכורא, הסמוך לעיר מרקש שבמרוקו.

בשנת תרע"ח עם היווסדה של ישיבת 'אור התורה' במרוקו, חכם מסעוד ריוח הגיע לישיבה, והחל ללמוד בה. בהגיעו לגיל מצוות עבר ללמוד בישיבת 'עץ חיים' בראשות חכם מנחם כהן.

בשנת תרפ"ה, בהיותו בן שבע עשרה חכם מסעוד ריוח הוסמך לרבנות על ידי רבו חכם מנחם כהן.

חכם מסעוד ריוח חזר לכפר אסכורא, ושם נשא לאישה את בתו של רב המקום חכם יוסף דהאן. לימים חכם מסעוד ריוח עבר להתגורר בעיר הבירה רבאט, שם הקים תלמוד תורה וישיבה קטנה. חכם מסעוד ייסד שיעורי תורה גם לילדי הקהילה שלמדו בבתי הספר הלא יהודים. וועד הקהילה ראה ברכה בפעילותו, וסייע לו בבניית בניין מפואר ורחב ידיים.

בנוסף לפעילותו החינוכית, חכם מסעוד ריוח נבחר על ידי חכם רפאל אלנקוה וחכם יהושע בירדוגו לשמש בקודש כראש השוחטים, וכרב האחראי בבית הדין שבעיר על ענייני הקידושין והגיטין.

חכם מסעוד ריוח ביקר בארץ ישראל מספר פעמים. באחד מביקוריו בשנת תשי"ז יצר קשר עם חברת רסקו לשם רכישת קרקע והקמת מושב בסמוך לרמלה. באותה שנה מרוקו קיבלה את עצמאותה, חכם מסעוד ריוח נחשד בקשרים עם מדינת היהודים. בחסדי ה', אחד מתלמידיו של חכם מסעוד, ששירת במשטרה המקומית, הודיע לו מראש על חיפושים, שיעשו בביתו, ובכך סייע לו להינצל מהחשדות שהופנו כלפיו.

בשנת תשכ"ב חכם מסעוד ריוח עלה לארץ ישראל. בתחילה ישב בעיר לוד, בה כיהן חבר נפשו חכם יצחק אבוחצירא כרב ראשי. בשנת תשכ"ה הוזמן חכם מסעוד ריוח לשמש כרב הישוב שלומי, תפקיד בו שימש עד יום פטירתו. בשלומי ייסד יחד עם חכם דוד דנינו ישיבה וכולל, שם גם לימד.

חכם מסעוד ריוח נתבקש לישיבה של מעלה ביום י' לחודש אדר, שנת תשל"ט, ונטמן בעיר בני ברק. לאחר פטירתו הוציא נכדו ספר 'זיכרון אשר', ובו מאמרים ודרשות מפי חכם מסעוד ריוח.

עצה להיות בטוח בסליחה וחנינה בר"ה וז"כ

כדי שהאדם יוכל להיות בטוח בסליחה וחנינה בראש השנה ויום

הגה"ק רבי חיים יוסף דוד אזולאי זי"ע

מדרן החיד"א

י"א אדר תקס"ו

נענה להצעה והשתקע בביתו, כשהוא כותב, עורך ומדפיס את ספריו הנפלאים ומלאי החכמה.

בזמן זה הוא דחה את הפצרות בני הקהילה שיסכים לקבל את נזר הרבנות בעיר. כן נשלחו אליו אגרות בקשה שיקבל על עצמו את רבנות אמשטרדם צפת ואנקונה, ובאחרית ימיו אף בקשו להתמנות כראש הרבנים לארץ ישראל, אולם לכולם סירב, כשהוא כותב בענותותו המופלאה, "כי מכיר אני את ערכי" וכו' "וקצה נפשי בזה" (מדבר קדמות).

כל שנותיו השתוקק החיד"א לשוב לארץ הקודש, כפי שהיה כותב תדיר במכתביו בכל עת מצוא, אולם בכל פעם שהתכוון לנסיעה, נוצרה איזו הפרעה, שעכבה אותו מלמש את רצונו, כגון מגפות, סערות, ומלחמות.

החיד"א נסתלק בליוורנו בליל שבת קודש פרשת זכור י"א אדר תקס"ו. בשנת תש"כ, הועלה ארונו להר המנוחות שבירושלים, שם הוקם אוהל על קברו, זי"ע.

טעם שימת הערלה בעפר

הקשה החיד"א, הנה ידוע על צדיקים שנשארו בחיים גם לאחר מיתתן, כמו שאמרו חז"ל (תענית ה'): 'עקב אבינו לא מת' וכן רבינו הקדוש ועוד, שאחר הסתלקותם מן העולם היו בביתם בכל ערב שבת קודש – והלא נאמר (בראשית ג, יט) "ואל עפר תשוב". והשיב החיד"א, שעל ידי חתיכת הערלה ונתינה בעפר בשעת המילה נתקיים כבר הציווי "ואל עפר תשוב" ונפטרו בכך, כי מקצת הנפש ככל הנפש, ואולי זה הטעם לנתינת הערלה בעפר.

בדברים שנשא בעל הלב שמחה מגור בסעודת ברית מילה; אמר, שעל פי דברי החיד"א הללו נדרש כמין חומר נוסח הברכה שאומרים בברית: "וצאצאי חתם באות ברית קודש על כן בשכר זאת ק-ל חי חלקנו צורנו ציוה להציל ידידות שארנו משחת למען בריתו אשר שם בבשרנו". וזו כוונת הברכה: שהרי בשכר המילה, שטומנים הערלה בעפר, ציוה להציל ידידות שארנו משחת אחר המיתה, שהגוף נשאר שלם, כי כבר נתקיימה בו גזירת "ואל עפר תשוב".

(כמוצא שלל רב)

רבינו חיים יוסף דוד אזולאי זי"ל, נולד בחודש סיון שנת תפ"ד בין חומות ירושלים עיר הקודש. לאביו רבי רפאל יצחק זרחיה זי"ל, שהיה נינו של רבי אברהם אזולאי זי"ע, א"א בעל "חסד לאברהם", מגדולי המקובלים בדורו, שהתגורר, פעל ואף נטמן בעיר הקודש חברון. ואילו אמו היתה בתו של הרב החסיד המקובל רבי יוסף בייאליר זי"ל, שהגיע מאשכנז בעליית רבי יהודה החסיד זי"ל.

כבן שש שבע, החלה רוח ה' לפעמו, הכיר את בוראו, ויכר יוסף בדיעת בית רבו, לא ימיש מרחובה, זי"ט שכמו לסבול, בקי בהטיה, יושב אהלים, כותב עליו אביו בהסכמה לספרו הראשון "שער יוסף".

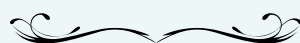
בשנת תק"ג והוא בן עשרים ותשע שנים, שלחוהו חכמי ירושלים לאירופה המערבית, למען עניי העיר העטופים ברעב, שליחות שהתארכה חמש שנים. שם בהיותו בן עשרים ותשע כאמור, הוציא את ספרו הראשון "שער יוסף" בליוורנו. בשנת תק"ח, שב לארץ הקודש והצטרף לבית דינו של רבי יהודה נבון בנו של המחנה אפרים, כן נמנה בין חברות המקובלים "אהבת שלום", בראשות רבינו שלום שרעבי זי"ע.

כבר בשנת תקכ"א, פנו אליו חכמי וראשי קהלת קושטא, שהיתה בזמנו הקהילה החשובה והגדולה ביותר בארצות המזרח, בבקשה שיקבל על עצמו את כתר הרבנות בעירם, אולם הוא מיאן לזאת, על אף כל הלחצים שהופעלו עליו.

בשנת תקכ"ד נשלח שנית מטעם חכמי ירושלים לקושטא שבטורקיה, בהגיעו למצרים הגיעה אליו ידיעה מירושלים כי השליחות בוטלה, והוא נשאר שם, כשהוא ממונה בעל כורחו כרבה של קהיר למשך חמש שנים.

בשנת תקל"ג, שלחוהו חכמי חברון בשלישית למען עניי עירם שסבלו אז חרפת רעב, עקב מלחמות שהתחוללו באותה עת. בנסיעותיו לטובת עניי ארץ ישראל לארצות שונות, נפגש עם גאוני התורה ברחבי העולם, וכן ביקר בספריות בהן גילה ספרים נדירים, מהם שילב וציטט בספריו הרבים בזכרונו הפנומנלי.

כשהגיע במהלך נדודיו לליוורנו שבאיטליה, הציע הנדיב רבי אליעזר חי שאלתיאל ריקאנטי, לסייעו בהדפסת ספריו הרבים ולהחזיק עבורו ישיבה, בה יעסוק בתורה בשקט ובשלווה. החיד"א

הרה"ק רבי נפתלי צבי הלברשטאם זי"ע

האדמו"ר מבאבוב

י"ב אדר ב' תשס"ה

הרמה של אביו, והמשיך בלימודיו ביתר שאת ויתר עוז, כשבד בבד עמד לימין אביו ומסר שיעורין תמידין כסדרן להחיות רוח שפלים. מני אז עמד לצדו בענייני הקהילה, כשהוא מעורב בכל ענייני הכלל והפרט. בהמשך נפל על כתיפיו עול ניהול המוסדות בכל רחבי העולם, עד יומו האחרון עלי אדמות.

בשנת תש"ס עת נסתלק אביו הקדוש לשמי מרום, הוכתר לממלא מקומו, כאן התגלה שגב נפשו הטהורה כאשר הנהיג את עדת חסידיו, נתקיים בו מאמר חז"ל כל הבורח וכ' ואלפים מבני ישראל גם כאלו שלא נמנו על עדת חסידיו, נהרו לשולחנותיו ונהנו ממנו עצה ותושייה כשהוא משפיע ישועות רבות, בהרעיפו

טללי ברכה וישועה לכל מבקשי ברכותיו.

כל ימי חייו שווים לטובה, אף בשנותיו האחרונות לא גרע מעבודתו הקדושה במסירות נפש, על אף חולשתו הרבה המשיך לנהל את העדה הקדושה. כשנה טרם פטירתו חלה רבנו, וכל כלל ישראל הרבו בתפילה ובתחנונים לרפואתו, עד שבא יום יום י"ב אדר ב' תשס"ה בו נגזרה הגזרה ונשבה ארון הקדש. הלווייתו התקיימה במעמד רבבות אלפי ישראל, נטמן בבית הקברות בניו גרסי, ליד אביו הקדוש.

עיקר התשובה

הרה"ק רבי נפתלי צבי מבאבוב זי"ע א כתב באיגרת (מכתבי הדרכה מכתב עה): עיקר התשובה היא לשקוד על דלתות התורה, כמו שכתב בזרע קודש (פרשת תרומה) על 'ועשו ארון עצי שיטים'. ואם דוקא תרצה להסתגף יהא סיגופך בזה כאשר תחפוץ לסגור את הגמרא או התהלים תקדיש עוד חמישה רגעים להוסיף לימוד או לומר תהלים אף שהדבר קשה לך. וגם תתרחק ממאכלי ממתקים וממשקים ערבים לקיים קדש עצמך במותר לך.

(ספיר ויהלום פר' וירא תש"פ - הגה"ח רבי מנחם מנדל פומרנץ שליט"א)

מהו כבוד אומית

אנשים חושבים שכבוד הוא להתפלל כשליח ציבור ביום טוב, להתכבד בברכה מתחת לחופה, או לשבת במזרח וכדומה. במשנה (אבות ו ג) שנינו, 'אין כבוד אלא תורה', יהודי היושב בביתו ולומד תורת ה', זהו הכבוד הגדול ביותר. הוא מתאחד אז עם הקדוש ברוך

אורו של רבינו זרח ביום כ"ה אייר תרצ"א בבית אביו הרה"ק רבי שלמה הלברשטאם מבאבוב זי"ע א, תחת עינו הפקוחה של זקנו הקדושת ציון זי"ע א ה"ד שקראו על שם זקינו, הרה"ק רבי נפתלי מרופשיץ זי"ע א. זקינו אהבו ביותר, הראהו אותות אהבה וחבה, וגידלו על ברכיו. למרות גילו הרך, זכה באותן שנים לרכוש מפי זקינו תורה ויראת שמים, חכמה ודעת.

בהיותו בן תשע שנים, פרצה מלחמת העולם השנייה, בה נהרגו אמו אחיו ואחותו ה"ד. אותן שנים נתגלו בנפשו עוז ותעצומות כוח. סבו ה"ד נפרד ממנו טרם לכתו לגיא ההריגה באומרו, 'נפתלי לך בעקבות אביך', זאת שמר כצוואה כל ימיו.

כאשר בימי שהותו בגיטו בוכניא חפשו

אחר ספר תורה ולא מצאו, הורה עליו הרה"ק רבי אהרן מבעלזא, "הנה לכם ספר תורה חי שעוד יאיר את העולם", ויצא עמו בריקוד נלהב.

בערב שבת קודש בהעלותך תש"ג, נעצר רבינו עם אביו אחר שהברית את הגבול לסלובקיה בעיר ניימארק, ונכלאו בבית הסוהר עד למחרת בבוקר. הרשעים זממו להוציאם להורג, וראש הגסטאפו רצה לדעת תחילה מי הבריתם, אולם על אף הייסורים הנוראיים, לא מסר אביו את שמות המבריחים שסייעו בעדו.

אביו הגדול חיזקו לבלי שבת בדברי אמונה והכינו לעלות בסערה השמימה על קידוש שמו יתברך, שכן הנאצים איימו להוציאם להורג למחרת. לבסוף יצאו בדרך נס ממלחנות הרשע, ונשארו לפליטה להחיות עם רב.

אחר תלאות רבות הבריתו את הגבול לרומניה והגיעו לבוקרסט, שם עלה ביד ראשי ארגוני היהודים להתפשר עם ראש הגסטאפו בעד הון תועפות לתת רישיון לשלוש אניות עם כאלף יהודים לצאת מרומניה לקונסטנטינופול. הרבי השקיע מאמצים רבים ולא חסך בכספים, עד שהכניס את רבינו לרשימת הנוסעים.

בארץ הקודש שם פניו לשיבת סלונים, בה נתעלה בתורה ובחסידות, והתמדתו הייתה לשם דבר. באותם ימים התקרב לגדולי ירושלים, הרה"ק רבי מוטל סלוניםמער, רבי אהרן מבעלזא, הבית ישראל זי"ע א ועוד, כולם הללוהו ושבחוהו על מדרגותיו הנעלות ומידותיו התרומיות.

בשנת תש"ז כאשר אביו הרבי הגיע לחופי ארה"ב, והחל להקים מחדש את קהילת באבוב, ביקש את רבנו שיבוא ויעזור בהנהגת הישיבה.

אחר החגים תש"ח הגיע רבינו לארצות הברית, נכנס לשיבתו

הוא שכן 'אורייתא וקודשא בריך הוא חד'.

כולם מוחלין לו

ושימעתי מתאמריה משמיה דהרה"ק רבי נפתלי צבי מבאבוב זיע"א, דאמר פעם במליצה אהאי לישנא שאמרו חז"ל "חתן מוחלים לו כל עוונותיו". 'מוחלין לו' בלשון רבים, והקשה, וכי שתי רשויות איכא חלילה, והיה בעי למימר 'מוחל כל עוונותיו', כי ה' יתברך הוא המוחל וסולח. אלא שכאשר הבחור נעשה חתן, כולם

ששים ושמחים עמו, ומתפייסין עמו, וגם אם לא נהג עם מאן דהוא כדבעי, מקוים ומצפים שאחר נישואיו יהיה גוף שלם ובריה חדשה, וכדאמרי אנשי שאחר הנישואין נעשה אדם אחר [-ער ווערט אן אנדערע מענטש]. וממילא על דא אמרין 'מוחלין', שכל העולם מוחלין לו כל עוונותיו ומשבחין ומקלסין לו כראוי לחתן הדומה למלך.

(ספיר ויהלום פר' נשא פ"א - הגה"ח רבי מנחם מנדל פומרנץ שליט"א)

הגאון המפו' רבי משה פיינשטיין זצ"ל

בעל 'אגרות משה'

י"ג אדר ב' תשמ"ז

לשואלים מכל חלקי רוסיה.

כשהמצב החמיר עד שהיה ממש אי אפשר להחזיק מעמד, היגר לארצות הברית בשנת תרצ"ז, תיכף עם בואו החל להגיד את שיעוריו במתיבתא "תפארת ירושלים" בית מדרשו באיסט סייד שהחזיק בה עד יום פטירתו.

בקרוב לחמישים שנות פעולתו באמריקה טבע את חותמו על כל חלקי החיים. אלפי תשובותיו לשואלים שנדפסו בספרי "אגרות משה" מכילים תשובות בכל חלקי התורה ובכל עניני החיים, הוא זכה להעמיד תלמידים רבים שהרבה מהם יצאו להוראה כרבני ערי השדה בארה"ב וכמרבצי תורה בישראל.

פרשה מיוחדת היא מידותיו של רבי משה, עליו ראוי הכינוי "הי עניו הי חסיד מתלמידיו של אהרן הכהן", עם כל גאוניותו המופלגת בכל חלקי התורה - אמרו עליו שסיים את ד' חלקי שולחן ערוך עם

נושאי כלים ארבע מאות פעמים בחייו - לא החזיק טיבולת לעצמו וענוותנותו היתה עד קצה האחרון, הוא התבטל בפני כל אדם, ומחל תמיד למצדדיו, היה מן הנעלבין ואינן עולבין ואת כל אחד קיבל בסבר פני יפות, כל ימיו עסק בחסד בגופו ובמאודו וקידש שם שמים בכל תהלוכותיו.

נפטר זקן ושבע ימים ב"ג אדר ב' תשמ"ז. בהלווייתו בניו יארוק ובירושלים השתתפו כרבע מיליון אנשים. הניח בנים ובני בנים מרביצי תורה בישראל.

חיבוריו שו"ת אגרות משה (ז"ח), "דברות משה" על רוב מסכתות הש"ס, ו"דרש משה" על התורה.

גדל בשם טוב ונפטר בשם טוב מן העולם, זכותו יגן עלינו אמן.

הגאון רבי משה פיינשטיין בעל אגרות משה זצ"ל נולד ב'ג' אדר שנת תרנ"ה בעיירה אוזדא פלך מינסק, לאביו רבי דוד מחשובי תלמידי הנצי"ב ורבה של אוזדא, ואח"כ רבה של סטרובין, ומצד אמו התייחס לרבינו התוספות יו"ט, וקראו שמו בישראל על שם משה רבינו.

בשנות נעוריו קיבל תורה מפי אביו שהיה פוסק ולמדן גדול, אחר כך נסע לסלוצק ולמד תורה מפי הגאון רבי איסר זלמן מלצר, משם נסע לשקלוב ללמוד אצל רבי פסח פרוסקין שהחשיבו כרבו המובהק.

בגיל עשרים התקבל כאב"ד אוזדא מקום רבנותו הקודמת של אביו. כעבור חמש שנים בשנת תר"פ נתעטר בכתר הרבנות של העיר לובאן, עיר מלאה חכמי וסופרים, הימים היו ימי טרוף ואגדרלמוסיה ברוסיה, מלחמת אחים בין הבולשביקים ונאמני הצאר הרוסי שעשו

שמות במדינה, רבי משה עוד לא הספיק לכהן במשרתו החדשה שנה, והנה נאלץ היה לברוח מהפוגרום הנורא שחוללו הגויים. עד שלבסוף נרגעה העיירה, ורבי משה חזר.

קושי השעבוד הגיע לעיירה בשנת תר"צ באותה שנה גברה יד של הבולשביקים וכידוע שיסוד עיקרי שבשיטתם היה רדיפה נגד הדת, אגף מיוחד לרדיפת הדת היהודית היתה נקראת 'בסקציה' שכמעט כל חבריה היו יהודים כופרים רחמנא לצלן היוזעים את רבונם ומכוונים למרוד בו, הם רדפו את הדת עד חרמה ומאות רבנים ויושבים על מדין נרצחו על ידם או הוגלו לסיביר.

בתנאי שמד אלו, נתעלה רבי משה למדרגות נעלות ואף בהיותו בארץ גזירה זו זכה לחדש המון חידושי תורה, והשיב תשובות רבות

הנהגתו המופלאה של פוסק הדור

הגאון רבי יעקב קמנצקי זצ"ל פגש פעם את ידידו הגאון רבי משה פיינשטיין זצ"ל במצב רוח מדומם ביותר. רבי משה סיפר לו, שבאותו יום נזדמן לו מעשה שאינו אלא ניסיון שנשלח מן השמים, והוא זכה לעמוד בניסיון.

ומעשה שהיה כך: לפני כמה חודשים, סיפר רבי משה, שימשיתי כדיין בדין תורה. לאחר שפסקתי לזכותו של אחד הצדדים, קיבלתי שיחת טלפון מאחד מידידיו של המפסיד. אדם זה האשים אותי בגסות כי טעיתי בדבר משנה וכו' ולפיכך אין תוקף לפסק הדין. זמן מה לאחר מכן, הוסיף רבי משה לספר, נדהמתי לראות בביתי את האדם שפגע בי באופן כה מביש. התברר לי שהגיע אלי כדי לבקש 'קבלה' להיות שוחט.

המחשבה הראשונה שהתעוררה בי היתה לסלקו מהבית. אך לבסוף החלטתי שהיות שביום הכיפורים מחלתי לכל מי שפגע בי אסור לי לשמור טינה נגד מישהו. הכנסתי אותו לחדרי וערכתי לו מבחן על ידיעותיו בהלכות שחיטה. לאחר שהלה הצליח בבחינה הענקתי לו את 'קבלה' - אישור לשמש כשוחט. כשעמד לצאת הוכחתי אותו על התנהגותו ואמרתי לו שעבר על העבירה החמורה של בזיון כבוד התורה. אולם הצעיר טען כי אינו מבין במה מדובר, מה גם שמעולם לא התקשר אלי. ניכרים היו דברי אמת ושלחתי אותו לדרכו. המסקנה המתבקשת היא כפי הנראה, שאדם אחר הסתתר תחת שם מזויף ודיבר אתי כאילו בשמו.

רבי משה תיאר להרב קמנצקי את השמחה הגדולה שחש לאחר שעמד במבחן הקשה כאשר התעלם מעלבונו האישי, אף על פי שחשב שהעומד לפניו הוא האדם שפגע בו. אולם להרב קמנצקי היה מבט אחר על המקרה, וכה אמר: יפה

מאוד מצדך שסלחת לו בעודך סובר שהוא האדם שפגע בך, ברם אם אמנם חשבת שהוא המעליב, כיצד באמת הענקת לו 'קבלה', הלא אדם המסוגל לפגוע בחוצפה באדם בעל מעמד כשלך ודאי יהיה כעצם בגרונו של כל רב שאצלו יעבוד כשוחט.

***

את הנהגתו המופלאה של רבי משה ניתן להבין על פי המעשה הבא אותו סיפר הרה"ק מויזניץ מונסי זיע"א, שבעת שמחת הנישואין של הרה"ק המקור ברוך מסערט וויזניץ זיע"א עם בת הרה"ק מהר"ד מבעלזא זיע"א, אמר המהר"ד למחותנו הרה"ק 'אהבת ישראל' מויזניצא זיע"א: אילו הייתי יודע מראש כי החתן הוא נכד הרמ"א ז"ל, הייתי מוסיף לו על הנדוניה. כאשר הגיע האהבת ישראל מויזניץ לעיירה בעלזא, ציווה המהר"ד להקביל את פניו וגם כיבדו בבית המדרש בכסא ועמוד תפילה מיוחד, וציווה ליושבי בית המדרש שילכו לאכסנייתו ויכנסו אליו עם פתקה. אף

על הרבנית ציווה כן. והמהר"ד עמד אז מאחורי הדלת להטות אוזן ולהאזין לברכתו של הצדיק מויזניץ.

באחד מימי השבע ברכות, נכנס המחותן 'אהבת ישראל' למחותנו המהר"ד. בין הדברים שאל המהר"ד: בפרשת וירא מצינו כתיב (בראשית יח 1-2) 'וימחר אברהם האהלה אל שרה ויאמר מהרי שלש סאים קמח סלת לנשי ועשי עגות. ואל הבקר רץ אברהם ויקח בן בקר רך וטוב ויתן אל הנער וימחר לעשות אתו, וברש"י, 'כדי להאכילן שלש לשונות בחרדל, הציע הרבה ומן המובחר, ואילו לגבי מים כתיב (בראשית יח 4) 'יקח נא מעט מים ורחצו רגליכם והשענו תחת העץ, רק מעט.

נענה החתן המקור ברוך ואמר: כאשר בא אדם לעיר שאין מכירים אותו, ואנשי העיר רוצים לגמול עמו חסד ולקיים בו מצות הכנסת אורחים, צריך המארח לחשוב על שני דברים 'כבדהו וחשדהו', ולימד אותנו אברהם אבינו ש'כבדהו' צריך להיות בהרחבה ומן המובחר, אבל כאשר מדובר ב'חשדהו' וכדברי רש"י 'כסבור שהם ערביים שמשתחווים לאבק רגליהם והקפיד שלא להכניס ע"ז בתוך ביתו, שזה יהיה רק מעט. המהר"ד נהנה מאד מתשובה זו, ואמר: רואים מאיזה בית אתה בא ובאיזה בית נתגדלת.

(ספיר ויהלום פר' וירא פ"א - הגה"ח רבי מנחם מנדל פומרנץ שליט"א)

בין דעת בעלי בתים לדעת תורה

סיפר הגאון רבי אפרים גרינבלאט זצ"ל, בעל שו"ת 'דבבות אפרים', תלמידו המובהק של הגאון רבי משה פיינשטיין זצ"ל, בעל 'אגרות משה', בשמו של תלמיד חכם אחד אשר ביקש להישאר עלום שם מטעמים שעמו, אשר חלה בליבו והחזק לעבור ניתוח לב. היה זה לפני עשרות שנים כשלקה בליבו ל"ע, והרופאים קבעו שהוא זקוק בדחיפות לניתוח לב על מנת לייצב את מצב בריאותו, כדי שיוכל לתפקד באורח תקין. בעיר שבה גר אותו תלמיד חכם, לא היה באותו הזמן מרכז רפואי גדול, והרופא היחיד שהיה מנתח לב לא היה בעל ניסיון גדול במקצועו, אולם במרחק של כאלף קילומטר בערך מביתו שכן מרכז רפואי גדול אשר בו עבדו רופאים ידועי שם, חלקם מנתחים אשר הספיקו לצבור ניסיון רב בניתוחי לב והיו מיומנים היטב.

ידידים וקרובים יעצו לאותו חולה כדבר פשוט שכדאי לו לבצע את הניתוח במרכז הרפואי הגדול על אף ריחוק המקום. אך הוא, בהיותו מקורב לרבי משה פיינשטיין לא חשב להחליט על צעדי לבדו, אלא לשאול את רבי משה כדת מה לעשות.

כששאל את רבי משה, הוא השיבו בשאלה: כמה ניתוחי לב עשה כבר הרופא בעירך? אותו חולה לא ידע להשיבו, ואמר שהוא יברר זאת ויחזור להודיעו. לאחר בירור קצר הוברר לו שהוא המנתח

מספר עשרים ותשעה! הרופא ניתח עד עתה רק עשרים ושמונה בני אדם, והוא הבא בתור. מיהר החולה והתקשר לרבי משה וסיפר לו זאת, ולפליאתו הרבה השיב לו רבי משה: עשרים ושמונה ניתוחים – זה לא מעט! אם הרופא הגדול בעיר הרחוקה ינתח אותך, הרי שם תשאיר להחלמה, והרי אין לך מכירים וידידים שם, ואם כן, מי יבוא לבקר אותך? אם תשכב שם בודד, הדבר איננו טוב! תעשה את הניתוח בעירך, ובאופן זה יבואו לבקרך ידידים וחברים, הם ישמחו איתך ויעזרו לך, ומה עוד, שעל ידי זה אתה תזכה אותם במצוות ביקור חולים אשר רב שכרה.

השלים וסיפר אותו תלמיד חכם: את הניתוח עברתי כדברי רבי משה בעירי, ואחרי הניתוח הייתי צריך לשכב שלושה עשר שבועות בבית החולים! רבים באו לבקרני, הביאו לי דברים טובים ומעדנים, האכילו אותי ודיברו עימי, שימחו אותי ושיפרו את הרגשתי. הרגשתי וראיתי מה צדקו דבריו של רבי משה, בוא וראה מה בין דעת בעלי בתים לדעת תורה, ומה גדולה מצוות ביקור חולים ושכרה.

(ספיר ויהלום פר' כי תבוא פ"א – הגה"ח רבי מנחם מנדל פומרנץ שליט"א)

הגאון רבי חיים הכהן קמיל צ'צ'ק"ל ראש ישיבת אופקים ט"ו אדר תשס"ה

הסוגיות. כשהגיע לביתו התקשר לאופקים לברר עם רבי חיים את הסוגיא, כדרכו. כששמע רבי חיים את השאלה הופתע, באומרו שבדברי רש"י לקמן בסוגיא פלונית מדויק התירוץ. רבינו התפלא ושאל, איך יתכן שמכל הלומדים, ביניהם תלמידי חכמים עצומים שהיו בקיאים היטב ביבמות, לא ידע אף אחד שהתשובה מדויקת בדברי רש"י, השיב רבי חיים בתשובה אופיינית: "אחרי שלומדים מאתיים פעם מסכת יבמות, אין זו שאלה".

גם בימי חג ומועד, למרות שהקדיש זמן לענייני המועד כמבואר בהלכה, בכל זאת ראשו ורובו היה שקוע בסדריו הרגילים בנשים נזיקין, כשתלמיד חשוב הגיע לתת לו משלוח מנות בירד אצלו רבי חיים הערה שהתעוררה לו זה עתה, בדברי תוספות בפרק המפקיד בבבא מציעא. פעם אחת במוצאי פורים ראווה שוקד על קונטרס דינא דגרמי להרמב"ן. גם במוצאי פורים תשס"ה בשעותיו האחרונות עלי אדמות, דיבר עם תלמידים בסוגיית יאוש ושנוי רשות בפרק מרובה.

"איך גדלים להיות רבי חיים?"

ביומו האחרון עלי אדמות, בעיצומו של חג הפורים, כטוב לב המלך ביין, יינה של תורה, עלה בחור מבושם על הכסא בבית רבי חיים ושאל בקול: "איך גדלים להיות רבי חיים?" ענה לו בחור אחר: "איזו שאלה אתה שואל? כדי להיות רבי חיים צריך ללמוד וללמוד וללמוד!"

נענה רבי חיים ואמר: "לא צריך ללמוד וללמוד בבוקר ובערב, בימים קשים כבימי שגרה. צריך ללמוד... והאריך בניגון במילה זו, כאומר שללמוד זה עיסוק תמיד, בלי הפסק לרגע..."

הגאון הגדול רבי חיים הכהן קמיל צ'צ'ק"ל, ראש ישיבת אופקים, נולד ב' ניסן תרצ"ג, לאביו רבי יעקב צ'צ'ק"ל, בילדותו התחנך וספג תורה בתלמוד תורה "יבנה", כשלאחר מכן עבר ללמוד בישיבת סלבודקה בבני ברק.

לאחר נישואיו חזר לירושלים ולמד בכולל של ישיבת מיר, שם עלה ונתעלה מעלות רמות בהתמדת התורה ואהבתה, בכוח התמדתו יומם ולילה היו מכנים אותו "רבי חיים סטנדר" – אצלו לא היו מושגים של זמן ובין הזמנים, תמיד שקד על התורה.

אחד מגאוני הדור סיפר, כי לאחר נישואיו כשלמד בישיבת מיר, היה הולך ללמוד גם בימי חוה"מ, רעייתו התלוננה: לפחות בחוה"מ תחזור מהישיבה מוקדם. אמר לה: אני חוזר מוקדם, אם רצונך לראות מיהו מתמיד – תראי את ר' חיים קמיל. כשאני בא לישיבה הוא כבר שם. ושאני הולך הוא עדיין שם...

סדר התמדתו היה מדהים משחר ילדותו. מי שהיה ער במקרה, היה יכול לשמוע את פסיעותיו בשעה 3-4 לפנות בוקר, כשהוא בדרכו להגות בתורה הקדושה.

רבי חיים היה דמות מופלאה של דרופתקי דאורייתא ואריה דבי עילאי במלחמתה של תורה. נחשב היה בעיני רבותיו פאר הגידולים שהעמידה ישיבת מיר בירושלים.

במוצאי שבת קודש, ליל פורים דמוקפין תשס"ה, התקבלה הידיעה המרה שנשבה ארון האלוקים והגר"ח צ'צ'ק"ל נתבקש לישיבה של מעלה.

כשלומדים מאתיים פעם מסכת יבמות, אין זו שאלה!

הגאון רבי נתן צבי פינקל ראש ישיבת מיר צ"ל סיפר, שפעם כשלמדו בישיבה את מסכת יבמות התעוררה קושיא חמורה באחת

השמן שיוצקים על הצדקה

התפלא האיש ושאל: הרי הרבי אמר כמה טוב שבאתי, מה בדיוק טוב בזה שבאתי אם הרבי לא מרשה לי לבטל את השידוך ועלי לשלם את כל הכסף? אמר לו הרבי: כמה טוב שבאת, התכוונתי, כמה טוב שאתה באת ולא המחותן שלך. תתאר לעצמך שאתה היית יורד מנכסיך חלילה, והמחותן שלך הוא זה שהיה מגיע לבקש לבטל את השידוך. כמה אתה צריך להודות להקב"ה שאתה נשאר עשיר ולא ירדת מנכסיך... אדרבה, לך ותפייס את מחותנך ואמור לו שבוודאי השידוך נשאר על מכוננו ואתה מתחייב לשלם את כל ההוצאות כיד ה' הטובה עליך.

הסיפור הזה יכול להסביר לנו את דברי הגמרא במסכת ב"ב (ט:): 'הנותן פרוטה לעני מתברך בשש ברכות, והמפייסו מתברך באחת עשרה'. לפעמים אדם אומר לעצמו: מספיק שאני נותן כסף לצדקה, מה לי עוד לשבת ולפייס את העני בדברים רכים ולהנעים לו את זמנו. אבל כשאדם מתבונן כמה מאושר הוא שדווקא הוא נמצא בצד הזה של הנותנים ולא של המקבלים, הרי שזה נותן לו את הכוח והדרבון לפייס את העני. ואכן יש שאומרים שזה מה שגם אומרים לעני: אל יפול רוחך, גם אתה עוד תהיה בצד של הנותנים בעז"ה.

רבינו האביר יעקב אומר בפרשת השבוע (ויקרא ב א): 'וְנָפֵשׁ כִּי תִקְרֶיב קָרְבָּן מִנְחָה לַה' סֵלֶת יִהְיֶה קָרְבָּנוֹ וַיִּצַק עָלֶיהָ שֶׁמֶן. קרבן מנחה זו הצדקה, ואיך מקיימים את מצות הצדקה? 'ויצק עליה שמן' על ידי דברים טובים שמפייסים אותו, שכן דברים רכים נמשלו לשמן, כשאדם עושה כך – הרי הוא מקיים את המצוה בלב שלם. (מתוך שיעורי הגה"ח רבי מנחם מנדל פומרנץ שליט"א)

הפגישה של המחותנים שהייתה אמורה להיות באוירה שמחה ומרוממת, לא הסתיימה כך. כבר זמן רב שצד החתן שולח לצד הכלה מתנות ונדוניא, ואילו הצד השני עושה את עצמו כאילו הסיפור אינו נוגע אליו. ההורים של הכלה כמובן מודים מאוד על המתנות, אבל הם לא שולחים מתנות לחתן. יותר מזה: אין שום התקדמות מצד הורי הכלה לגבי ארגון האולם לחתונה, סידור השבע ברכות, ומקום המגורים לזוג הצעיר. הדבר משונה הזה הביא לפגישה בין שני המחותנים.

אבי החתן התעניין תחילה בשלומה של הכלה ובשלום המחותנים, אבל לאט לאט הוא עבר לסוגיא הבערת: מה קורה כאן? למה צד הכלה לא משתף פעולה בהכנות לקראת החתונה המתקרבת. אבי הכלה היה נבוך מאוד, אבל אחרי כמה דקות יצא המרצע מהשק. מתברר שהמחותן שהיה אדם נכבד ואיש עשיר ירד מנכסיו והפך להיות עני ואביון. אין לו כסף בשביל חיי היום יום, ובוודאי שאין לו כסף למתנות לחתן ולהוצאות החתונה. אבי הכלה היה בהלם מהדברים שהוא שמע. הוא לא הגיב כלום, אבל כשהוא יצא הוא עלה על הרכבת ונסע לרבי הקדוש רבי חיים מצאנז ואמר לו: סגרת שידוך עם איש פלוני שהיה אדם מכובד ועשיר, הוא התחייב נדוניה יפה, והנה כעת הוא ירד מנכסיו ואין לו לקיים את ההתחייבות. באתי לבקש מהרבי רשות לבטל את השידוך.

חייך הרבי ואמר לו: כמה טוב שאתה באת! כמה טוב שאתה באת! הבין האיש שהרבי מסכים אתו ואמר: אז איך בדיוק כדאי לומר לצד השני על ביטול השידוך? קפץ הרבי ואמר: חס ושלום! אסור לבטל שידוך! החתונה תתקיים למזל טוב, ואתה תשלם את ההוצאות כולם.

לפעמים אדם אומר לעצמו: מספיק שאני נותן כסף לצדקה, מה לי עוד לשבת ולפייס את העני בדברים רכים ולהנעים לו את זמנו. אבל כשאדם מתבונן כמה מאושר הוא שדווקא הוא נמצא בצד הזה של הנותנים ולא של המקבלים, הרי שזה נותן לו את הכוח והדרבון לפייס את העני. ואכן יש שאומרים שזה מה שגם אומרים לעני: אל יפול רוחך, גם אתה עוד תהיה בצד של הנותנים בעז"ה

מילין קידין וחידושים נפלאים מלוקט
מדברות קדשו ותורתו של
רבי דוד חי אביחצירא שליט"א

מִי־הָתָא

חֲזַתָּא

חֲזַתָּא דְאֲוִרֵייתָא
יסוד חדש ונפלא על הפרשה

ג' עיקרי הקדושה בעולם הזה

את פִּיךְ מלדבר רע חס ושלום, שהפה והעין רמוזים הם באותיות ע' ופ', תזכה לבוא לדרגת צ'דיק.

כשאִינוֹ שומר פִּיו נעשה בחינת 'מצרים'

אך חס ושלום באם מניח ליצר להיכנס בתוך דיבורו נעשה מכך בחינת 'מצרים', כמו שכתב הרה"ק רבי נפתלי מרופשיץ ע"ה (בא ד"ה ומה שכתוב) כי מ' פתוחה וסתומה רומזים לפיו של האדם, כי בכדי לומר אות מ"ם נצרך להשתמש גם במ' סתומה, וכל עוד שאִינוֹ מסיים במ' סתומה, אִינוֹ יכול לומר את שמה של האות. ולכן האות מ' רומזת על הדיבור, כי כמו אמירת האות מ' כך גם דיבורו של האדם, כשפותח פיו לדבר אִינוֹ מסיים דיבורו עד שסותם את פיו. אך אם מניח ליצר להיכנס בין פתיחת דיבורו לסגירת פיו, ומדבר דברים אסורים נעשה מזה 'מצרים', דהיינו מ' פתוחה וס' סתומה והיצר ביניהם, שזה היה רצון מצרים לפעול שיהיה הדיבור בגלות.

וזאת לימדונו רבותינו בתורה שבעל פה שעיקרה היא אמירת פיו, שלא כתורה שבכתב שעיקרה היא מה שנכתבה בספר, ועל כן פותחת (ברכות ב.) באות מ' פתוחה - 'מאימתי קורין את שמע', ומסיימת (עוקצין פ"ג מ"ב) במ' סתומה - ה' יברך את עמו בשלום' (תהלים כט יא), כי כאשר אדם פותח פיו - ידבר בתורה, וכשמסיים לימודו יסגור פיו, ולא יתן ליצר לבוא אל ביתו בדיבורו סרק והבל, ועל אחת כמה וכמה דיבורים אסורים.

אכילה בקדושה מביאה את האדם לדרגת צדיק ובכללה קדושת הברית

בכלל שמירת הפה שישמור את פיו מלאכול כתאוות

וְשָׁחַט אֹתוֹ עַל יָרֵךְ הַמִּזְבֵּחַ צִפְנָהּ לִפְנֵי ה' (א יא).

בפתח דברינו נקדים מה שאמרו צדיקים כי הנה ענייני הקדושה רבים הם, שבכל דבר ודבר יכול ואף נדרש מהאדם לקדש את עצמו לעשות הדברים לשם פועל, וכשהולך בדרך זו מקדש את עצמו ואת סביבתו וזוכה להשראת השכינה. אך עיקרי התעצמות הקדושה עיקרים בשלושה אלו, קדושת האכילה, קדושת הממון וקדושת בדברים שנפשו של אדם מחמדתן ובכלל זה קדושת הברית והנוגעים אליה, כשמירת העיניים והמחשבה וקדושת הבית.

אמר הרבי הקדוש רבי ישראל מרוזין ע"ה, דבר זה רמזה לנו תורה בנועם אמריה: וְשָׁחַט אֹתוֹ עַל יָרֵךְ הַמִּזְבֵּחַ צִפְנָהּ לִפְנֵי ה', ללמדנו כי כדי שיבוא האדם לפני ה' יש לו לשחוט ולמעט בדברים הרמוזים כאן. על ירך רומז על קדושת הברית שבירך. המזבח - קדושת האכילה, שכידוע שולחנו של אדם הרי הוא כמזבח. צפונה - רמז לתאוות הממון וכדכתיב (איוב לו כב) 'מצפון זהב יאתה'. ואז יוכל להיות לפני ה', שבכך מתקדש כל גופו ונעשה ראוי להיות לפני ה'.

שמירת הפה והעיניים - הדרך להגיע לדרגת צדיק

קדושת פיו ועיניו של אדם ידוע כי הם המה הדרכים להיות צדיק, וכבר כתב רבי לוי יצחק מברדיטשוב ע"ה בספרו קדושת לוי (ליקוטים ד"ה אותיות), שסדר האותיות הוא: ס' ע' פ' צ', ורמז יש בסדר זה דווקא, כי האות ס' היא האות היחידה הסגורה וחתומה מכל צד, וללמדנו, כי כאשר תסגור עיניך מלהביט ברע חס ושלום, וכן תחתום

לבו, ואם שומר פיו ואוכל לשובע נפשו כדי קיום גופו לעסק התורה ועבודת ה' ואוכל בקדושה, זוכה להגיע לדרגת צדיק וכפי שכתוב (משלי יג כה) 'צדיק אוכל לשובע נפשו'. הרי לנו שאף ע"י קדושת האכילה זוכה ונעשה צדיק, וכדברי הקדושת לוי, שע"י שמירת הפה נעשה צדיק. ובקדושת האכילה נוסף קדושת הברית שאף היא כאכילה וכמו שכתוב 'את הלחם אשר הוא אוכל'. ועל כך מביא השל"ה הקדוש (שער האותיות אות ק' יט) שבעת שנפרד מרבו קודם נישואיו אמר לו, רבי ברכני, תנה בידי צידה והוראה לדרכי. אמר לו רבו: קדש עצמך בשני עניינים אלו, בקדושת מאכל ובקדושת הזיווג, והוי זהיר במאוד להרחיק אלף אמה ממה שנוגע לאיסור, והתקדש במאוד בקדושתם, כי שאר מצוות התורה אינם עושים רושם גופני, אבל אלו שני הדברים, האכילה מקיים הגוף והזיווג מהווה הגוף, והרושם הזה עומד תמיד.

הנותן כל מחשבותיו בממונו אינו יכול להרגיש בקדושה

עניינה של קדושת הממון הלא היא כתובה עלי ספר הקדוש **נועם אלימלך** (ראה ד"ה וכי ירבה) וזה לשונו: 'וכי ירבה ממך הדרך' (דברים יד כד). רצה לומר אבל אם יהיה

דרכי השם רב וגדול בעיניך באומרך, 'כי לא תוכל שאתו' - שבלתי אפשרי לעמוס עליך המשא הזאת, 'כי ירחק ממך המקום אשר יבחר לשכון שמו שם', רצה לומר שיהיה רחוק בעיניך שתוכל לפעול כנ"ל שישכון השם יתברך ברוך הוא בעולמו במלכותו, תדע הסיבה שהביאך לחשוב זאת הוא, מחמת 'כי יברך ד' בממונך ובכל טובך, 'ונתת בכסף', רצה לומר ולא נתת כל מחשבותיך רק בממונך. ואמר הכתוב זאת העצה 'וצרת הכסף', דאיתא בגמרא (ב"מ מז:): אין מחללין מעשר שני על אסימון אלא על כסף שיש בו צורה. וזהו 'וצרת הכסף', שתעשה צורה קדושה על הכסף בידך, אשר ברשותך. 'והלכת אל המקום' כו', רצה לומר ותלך עם ממונך בדרכי השם אשר יבחר ד' בו, 'ונתת הכסף בכל אשר תאוו נפשך', פירוש שתעשה עם ממונך דברים שהנפש מתאוה ולא הגוף העכור החומד ומתאוה לתענוגי והבלי עולם וכו', עד כאן לשון קדשו. וכדרך שראינו בקדושת האכילה והעניינים שזוכה לבוא על ידם לדרגת צדיק ולהיות לפני ה', כן גם בקדושת הממון זוכה לבוא לפני ה', כפי שהמשיך הנועם אלימלך שכאשר יתנהג בממונו בקדושה יבוא לנאמר אחר כך 'ואכלת לפני ה' שעל ידי זה תזכה לעשות מצוות ה' ככל הצדיקים.

מִלְתָּא דְפְלִיאָה

תאות הממון מביאה לעצבות ולבחינת עבודה זרה

בליקוטי מוהר"ן (מהדו"ק תורה כג) מבאר כי הנופלים בתאוות הממון מסתירים את אור פניו יתברך, ולהיפך זוכה לגלות פני ה', ונביא מלשונות גחלי האש שאמר בקדושתו: ואלו בני אדם הנופלים בתאוות ממון, ואינם מאמינים שהקב"ה יכול לפרנס את האדם בסיבה קלה, ורודפים אחר פרנסתם ביגיעות גדולות, והם אוכלי לחם בעצבון. כמו שכתוב (בראשית ג יז) 'בעצבון תאכלנה', ועצבות הוא מרה שחורה. אלו בני אדם נקשרים בפנים דסטרא אחרא, אלהים אחרים, חושך, בחינת מיתה, כמו שכתוב (איכה ג ו) 'במחשכים הושיבני וכו'". ועליהם נאמר ('חזקאל ז יט) 'וזהבם לנדה', היינו בחינת עבודת אלילים, כמו שאמרו חז"ל (שבת פב.) מנין לעבודת אלילים שמטמא כנדה שנאמר (ישעיה ל כב) 'תזרם כמו דוה'. אבל אלו בני אדם שמשאם ומתנם באמונה, הם דביקים באור הפנים דקדושה. ועולים הדברים עם פתח דברינו [הובא בריש הגליון] משמו של הרבי מרוז'ין ע"ה, שע"י התגברות הקדושה בתאוות אלו זוכה להיות לפני ה', וכמאמר הכתוב 'צפונה לפני ה' - שע"י 'צפונה' הרומז לקדושת הממון, זוכה להגיע ולהיות 'לפני ה'.

א. שמסיים שם 'כמתי עולם'.

ב. כפי שביאר מו"ר זקני ע"ה (פתוחי חותם שמיני ד"ה ואת אלה): והאנשים הלהוטים אחר רדיפת הממון ומבטלים תורה ותפילה בגללו, נקראים בפשיטות כופרים בהשגחתו יתברך, שהוא הזון ומפרנס הכל, והכל תלוי ברצונו להרבות ולהמעיט כל אשר יחפץ יעשה, דאם איתא שהם מאמינים בהשגחתו שהכל תלוי בידו למה מבטלים תפילתו, אלא ודאי כופרים ואינם מאמינים למקרא קרא בחיל (דברים ח יח) 'וידעת את ה' אלהיך כי הוא הנותן לך כח לעשות חיל'. והבוטחים בה' ניכרים במעשיהם הטובים אינם מבטלים שום תפלה ואם יש להם קביעות לתורה אינם מבטלים אותה ואין להם להיטה כשאר בני אדם רק משימים בטחונם בה'. והנה האנשים הלהוטים מסוה העורון על פניהם כי המה ראו ולא תמהו כל הלהוט סוף הממון לא יסאר בידו ולריק יגע.

ברזא דאח"ד

רמזים נפלאים על סדר הפרשה

קרבן ראשית - תחילת הכניסה לעבודת ה'

כָּל הַמִּנְחָה אֲשֶׁר תִּקְרִיבוּ לַה' לֹא תַעֲשֶׂה חֻמֵּץ כִּי כָל שְׂאֹר וְכָל דְּבֶשׁ לֹא תִקְטִירוּ מִמֶּנּוּ אֲשֶׁה לַה'. קִרְבֶּן רִאשִׁית תִּקְרִיבוּ אֹתָם לַה' וְאֶל הַמִּזְבֵּחַ לֹא יַעֲלוּ לְרִיחַ נִיחֹחַ (ב, יא-יב).

עובד ה' בתחילת עבודתו עדיין קשה לו לטהר מחשבתו וכוונתו בשלמות להיות כל כוונתו לשם שמים, ואף שהעובד שלא לשם שמים אין עבודתו רצויה ונוח לו שלא נברא, מכל מקום לאו כל אדם זוכה לטהר מחשבתו לשמים, והרבה יגיעה ועבודה נצרך כדי לזכך המחשבה ולטהרה, ולפיכך לא ימנע עצמו מעבודת ה' אף שלא זכה לטהר כוונתו, ובלבד שלא תהיה כוונתו על מנת לקנטר את חבריו.

וכן הוא דרך הקטנים בראשית עבודתם, שדעתם קצרה לכוון עבודתם לשם שמים, ולפיכך נצרך למשוך לבם לעבודת ה' ולרצות אותם גם בדרך זו להנאת עצמם, ומתוך כך ירגילו עצמם בעבודה ומעט מעט יזככו כוונתם שתהיה לשם שמים.

מתוך שלא לשמה יבוא לעבודה לשמה

ומכל מקום אין זו הדרך הנכונה שתהיה כל עבודתו לכוונת הנאת עצמו, כי הגם שהוצרכו להתיר תחילת העבודה בדרך זו כדי להמשיך לב האדם לעבודת ה', אבל אין זו העבודה הרצויה לנחת רוח לפני ה', ולאחר שזכה לקבוע עצמו בתורה ועבודת ה', יטהר מחשבותיו וידקדק עם עצמו שתהיה כוונתו רצויה ונכונה לשמים, ואדרבה כפי שמוסיף להתעלות בעבודת ה', כך מוסיפים לדקדק עמו גם על כל פניה דקה.

פרישות מן הגאווה והתענוגות

כמו שנצרך לפרוש מכוונה שאינה רצויה, כך נצרך לטהר עצמו מן הגאווה ומשאר תענוגי העולם, וזהו שאסרה תורה הקרבת שאור ודבש על המזבח, כי

כל שאור וכל דבש לא תקטירו ממנו אשה לה', ולימוד גדול למדנו כאן לעבודת ה', כי 'שאור' רמז למידת הגאווה וגבהות הלב, שכן דרך השאור להגביה עצמו עד שמחמיץ את העיסה, ו'דבש' רמז לתענוגים והנאות הגוף, ושניהם אינם רצויים לפני ה', ובבוא האדם להתעלות בעבודת ה' צריך לטהר עצמו מן הגאווה ומן ההימשכות אחרי תענוגות העולם.

בתחילת העבודה קשה שתהיה הפרישות בשלמות

אכן לא תמיד מצוי האדם במדרגה זו לפרוש מכל הנאות העולם אשר לא לה' המה, וביותר מצוי בתחילת התקרבות האדם לעבודת ה' שקשה בעיניו להצטמצם שלא ליהנות מתאוות העולם יותר מכפי המוכרח לו, על כן אמרה תורה **קרבן ראשית תקריבו אותם לה'**, כי הגם שנאסר השאור והדבש לקרבן לה', עם כל זאת בראשית עבודת האדם רשאי להיעזר בהם לעבודתו, כדי שמתוך כך יזכה להתעלות בעבודתו ולפרוש לגמרי מן הגאווה ומתאוות העולם, כי בדרך קבע נאמר ואל המזבח לא יעלו לריח ניחוח.

כשבודק כל אבר ואבר מאבריו בפני עצמו ידע את מצבו

והפְּשִׁיט אֶת הָעֶלָה וְנָתַח אֹתָהּ לִנְתֻחֶיהָ. וְנָתַנוּ בְּנֵי אֶהֱרֹן הַכֹּהֵן אֵשׁ עַל הַמִּזְבֵּחַ וּגו'. וְעָרְכוּ בְּנֵי אֶהֱרֹן הַכֹּהֲנִים אֶת הַנְּתָחִים וּגו'. וְקָרְבוּ וּכְרָעוּ יָרְחָץ בַּמַּיִם וְהִקְטִיר הַכֹּהֵן אֶת הַכֹּל הַמִּזְבֵּחַהּ עֲלֵה אֲשֶׁה רִיחַ נִיחֹחַ לַה' (א ו-ט).

מכאן לימדנו הרה"ק יחיאל מיכל המגיד מזלאטשוב ע"ה דרך תשובה לשוב לאבינו שבשמים. וכך דרש, על האדם לקחת כל אבר ואבר מרמ"ח איבריו בפני עצמו, ויבדוק ויעיין איזה פנים וצורה יש לו. ובכך הפשיט את העולה היא הגאווה שבאה לו לאחר

המשך בעמוד הבא

כח הפה גם כאשר הלב אטום וסתום

ואף כשהאדם מנסה לרחוץ את לבו ורואה שלבו אטום אל יפול לבו בקרבו, כי גלוי וידוע לפני רבון העולמים שרצוננו לעשות רצונו ולקיים כל מצוותיו חוקיו ומשפטיו, ולא להיכשל בשום נדנוד חטא והרהור עוון במחשבה בדיבור ומעשה, וחפצים אנחנו להרגיש את ההרגשות הגדולות שאדם צריך להרגיש אחר שעושה חטא, אך מה נעשה ותוקף הגלות אוטם וסותם את ליבנו בחותם בתוך חותם, ופעמים שקשה להרגיש אפילו הרגשה קטנה, לא גנוחי ולא יליל.

אך על זה אמר הנביא (הושע יד ג) 'קחו עמכם דברים ושובו אל ה', אמרו אליו כל תשא עוון וקח טוב ונשלמה פרים שפתינו', שאף שהלב אינו מרגיש, עם כל זאת נקח עמנו דברים, ועל דרך שכתוב 'כי קרוב אליך הדבר מאד בפיך ובלבבך לעשותו', והקשה **בשם משמאל** (נצבים תרע"א ד"ה כי קרוב) ובעוד ספרים, מדוע נכתב 'בפיך' קודם ל'לבבך', הרי סדר התשובה היא שבתחילה מתחרט בליבו ואחר כך מתודה בפיו, וביארו שישנם פעמים שהלב אינו מרגיש חרטה ועדיין אינו מבין את גודל הריחוק שיש לעושה עבירה, אך לכל הפחות יתחיל בפיו ויתוודה על עוונותיו, וישפוך שיח פני בוחן לבות שיפתח ליבו לתשובה וחרטה, ואחר כך יסייע לו הקב"ה ויכנסו הדברים לליבו.

מעלת המחשב לעשות מצוה אף שלא עשאה

וכבר אמרו צדיקים על דברי הגמרא (ברכות ו.) 'חישב אדם לעשות מצוה ונאנס ולא עשאה מעלה עליו הכתוב כאילו עשאה', שכאשר אדם עושה מצוה כמעט ואי אפשר שלא יתערב בזה פניות ונמצא שהמצוה אינה בשלימות, אך אם נאנס ומעלה עליו הכתוב כאילו עשאה זה ביתר שלימות כי אין פניות במצוה. וכן בענין התשובה, אדם יעשה המוטל עליו ויעזוב דרכיו הרעים, ואז יבכה ויתחנן ויעשה כל מה שיכול, ואם נאנס ולא עשאה מעלה עליו הכתוב כאילו עשאה והקב"ה יעזור לו להשלים תשובתו, ותהיה התשובה ביתר שלימות.

שעשה איזה מצוה וחושב שבא לשלימות, ובכך שינתח ויעיין בכל אבר לבדו, יראה שעדיין יחסר הרבה לבוא לשלימות.

כשבוכה ומתחנן בדמעות יכול לטהר נפשו

והמשך הכתובים מורים לנו אף הם, מה יעשה האדם לאחר שרואה את מצבו כי נורא הוא, שלאחר מכן כתוב **וערכו בני אהרן הכהנים את הנתחים וגו' על העצים אשר על האש' וגו'**, ובא ללמד שאם בקרבו תוקד, בהעלותו את מצבו על לבו. ואז **וקרבו וכרעיו ירחץ במים**, שלבו ימס כמים מהמצב שנמצא בו, וכמו שאמר דוד המלך ע"ה (תהלים קיט קלו) 'פלגי מים ירדו עיני על לא שמרו תורתך'.

כפי שאמרו בספרן של צדיקים על הפסוק (במדבר לא כג) 'כל דבר אשר יבוא באש תעבירו באש וטהר, וכו' וכל אשר לא יבוא באש תעבירו במים', ישנם דברים שיעברו ויחלפו באש, ויש דברים שהם בבחינת 'אשר לא יבוא באש' ועליהם נאמר 'תעבירו במים' שצריך להוריד דמעות כפלגי מים כדי לטהר נפשו לה'. שצריך האדם להשתמש בכל האמצעים העומדים לרשותו כדי לזכות להתקרב חזרה לאביו שבשמים. אפשר לרמוז במה שאמרו בגמרא (ר"ה לג:) שתי דרכים לפרש 'תרועה' שנאמרה בתורה, או 'גנוחי גנח' או 'ילולי יליל', שצריכים לגייס את כל הכוחות, אם באש אם במים, אם בגניחה אם ביללה, וכשאדם עושה כל שביכלתו עוזר לו הקב"ה וזוכה שיתרצה עבד אל אדוניו.

וידוע שכל עולם הזה הוא משל, וכמו בעולם הזה אם בן מתחנן לאביו אפילו בדבר הקשה עליו, אולם אם הוא בבחינת 'תחנונים ידבר רש' (משלי יח כג), אזי 'לשון רכה תשבר גרם' (שם כה טו) וכפי שכתב רש"י: 'ולשון רכה' בתפילה ובתחנונים, 'תשבר' את עצם קושי הגזרה. כן הדבר אצל אבינו שבשמים שאף מי שהתרחק וקשה דרכו לחזור בתשובה שלימה, אבל אם שופך את לבו ברחמים ותחנונים וצועק לבו אל ה', ע"י זה מתעוררים רחמים מרובים ועצומים ונפתחים כל השערים, ע"י התפללות צומות וזעקות.

חשיבות ויקרת עבודת ה' בדורות אלו

דורות הראשונים.

נבין זאת יותר במובא בדברי יחזקאל (אגדות ד"ה ראש השנה) על הכתוב (תהלים קטז ו) 'דלותי ולי יהושיע' ודרשו רבא בגמרא (פסחים קיח: ר"ה יז): אמרה כנסת ישראל לפני הקדוש ברוך הוא, רבוננו של עולם, אף על פי שדלה אני במצוות לך אני, ולי נאה להושיע, ע"כ. והקשה הרה"ק רבי יחזקאל שרגא משינאווא ע"ה מדוע 'לי נאה להושיע' אם 'דלה אני במצוות'.

אך היא הנותנת, ודווקא מפני שאני דלה במצוות - לי נאה להושיע, שכן בדורות הראשונים הייתה התורה והיראה במעלה העליונה ובחשיבות גדולה ודבר ה' היה יקר בימים ההם, ואיש שעסק בתורת ה' ועבודתו היו מחשיבים ומחזיקים אותו ומתוך שלא לשמה בא לשמה, ממילא אין חידוש כל כך שהיו גדולים בתורה ויראה, כי מתחילה היו עוסקים בתורה שלא לשמה שייקראו רבי, ומתוך זה הגיעו ובאו ללימוד לשמה. אבל עתה בעוונותינו הרבים בעקבא דמשיחא שנתקיים בנו מאמר חז"ל (סוטה מח:): 'חכמת סופרים תסרח ויראי חטא ימאסו' בעיני המון עם ואין משען ומשענה, כי גם אם ילמד הרבה תורה לא יחשיבוהו לגדול בשל כך, נמצא שלא שייך מתוך שלא לשמה יבוא לשמה, ועם כל זה אם יתייגע בתורה ועבודה ולא ישגיח על המלעיגים עליו, חשוב ויקר בעיני הקב"ה התורה והתפלה שלו יותר מבדורות הראשונים. ולכן כיוון ש'דלותי' ש'דלה אני במצוות' - שהמצוות שלי הם בדלות ובשפל המדרגה למול דורות הראשונים, לכך 'לי נאה להושיע' שלמרות שאיני נחשב בעיני ההמון אני עובד אותך.

זעקה אמיתית מעומק הלב בדורנו פועלת יותר מתעניות וסיגופים של דורות הראשונים

וכך שאל רבי חיים ויטאל ע"ה את רבו האר"י הקדוש ע"ה, על מה שאמרו בירושלמי (שבת פ"ה ה"ד) שפעם אחת יצאה פרתו של רבי אלעזר בן עזריה ברצועה שבין קרניה והושחרו שיניו מרוב תעניות שהתענה

וּנְפֶשׁ כִּי תִקְרִיב קָרְבַּן מִנְחָה לַה' סֶלֶת יִהְיֶה קָרְבָּנוֹ וַיֵּצֵק עָלֶיהָ שֶׁמֶן וְנָתַן עָלֶיהָ לִבְנָהּ (ב, א).

אמרו רבותינו בגמרא (מנחות קד:): אמר ר' יצחק, מפני מה נשתנית מנחה שנאמר בה 'נפש'. אמר הקדוש ברוך הוא, מי דרכו להביא מנחה, עני, מעלה אני עליו כאילו הקריב נפשו לפני.

חיזוק גדול יש לנו ללמוד מקרבנו של העני הנחשב כאילו הקריב את נפשו, שכמו כן הוא גם בדורות, שיש דורות עשירים ויש את דורותינו האחרונים שבבחינת 'עני' - 'אין עני אלא בדעת' (נדרים מא:), בוודאי מעלה עליהם הכתוב כאילו הקריבו נפשם בעבודתם את ה' עם כל המניעות וקטנות המוחין, וחשובים הם עוד יותר מכל אותם דורות הראשונים כמלאכים.

כי הנה ידועים המה דברי האר"י הקדוש ע"ה שענה לתלמידו המובהק רבי חיים ויטאל ע"ה, ששאלו, איך אומר לי שנפשי מעולה, הרי הקטן שבדורות ראשונים היה צדיק וחסיד שאי אפשר להגיע לעקבו. אמר לו האריז"ל, דע כי אין גדלות הנפש תלויה כפי מעשה האדם רק כפי הזמן והדור ההוא, כי מעשה קטן מאוד בדור הזה שקול בכמה מצוות גדולות שבדורות אחרים, כי בדורות אלו הקליפה גוברת מאוד לאין קץ מה שאין כן בדורות ראשונים, עכ"ל.

בדורות אלו אשר חכמת חכמים תסרח ועם זאת עוסק בתורה ובמצוות חשוב יותר

לתבונה רבה נדרשים אנחנו להבין מהותם של דברים, שכן ידוע גודל הדורות הראשונים אשר היו גדולים בשיעור קומתם מן האחרונים, כאשר אמרו חז"ל (שבת קיב:): 'אם ראשונים בני מלאכים, אנו בני אנשים, ואם ראשונים בני אנשים, אנו כחמורים', וככל שחולפים הדורות כך הם מתמעטים והולכים, אם כך כיצד ניתן לומר שעבודת ה' בדורנו שקולה פי כמה מעבודת דורות הראשונים. אלא הוא הדבר, שדווקא בגלל שאנחנו בדור של הסתר פנים וחכמת חכמים תסרח, משום זה נחשבת כל עבודה קטנה עוד יותר מתעניות וסיגופים ועבודתם הגבוהה של

אני עליו כאילו הקריב נפשו, כי כמו שבזמן שבית המקדש היה קיים נחשב קרבנו של עני כאילו הקריב נפשו כן גם בדורנו דור עני שאין עני אלא בדעת, דור עני במצוות בתורה וברוחניות, מעלה עליהם הכתוב כאילו הקריבו ישראל נפשם.

כי אחר כוונת הלב הן הם הדברים, כי כך דרכו של הקב"ה ברוב רחמיו שדן כל אדם לפי כוחו ויצרו, וכנודע מאמרם ז"ל (ע"ז ג.) אין הקב"ה בא בטרונא עם בריותיו, היינו הכל לפי הזמן ולפי המקום, כי בוודאי בזמן שהיו השנים כתיקונן וישראל היו שרויים על אדמתם, ואור הדעת שלהם היה זך וצלול ובהיר, היו יודעים לעבוד ה' בהשגות גדולות רמות ונשגבות, וכמאמר הכתוב (דה"א' כח ט) 'דע את אלקי אביך ועבדהו', כי מי שחנן אותו ה' עם אור הדעת הרי שהוא מרגיש אור הבהיר על כל פסיעה ופסיעה, וטועם עריבות מתיקות נעימות ידידות מזיו אור פני מלך חיים, אבל בעת החשכות באחרית הימים שתוקף הצרות והגלות מתגברים בכל יום ויום, אף מי שעובד ד' בהשגות קטנות יקר הוא בעיני ה' כאילו היה מייחד יחוד השם בכל כוונות הראויות לכוון.

אף שהמוחות מתמעטים בירידת הדורות אך נקודת הלב מתפשטת ביתר שאת

כיוון שאחר כוונת הלב הם הדברים יובן עוד כמה נחשבת עבודתנו בדורות אלו, כי כך אמר הרה"ק רבי שמחה בונם מפרשיסחא ע"ה שאף שהמוחות מתמעטים בכל פעם יותר, אבל הנקודה שבלב נזדכך והולך בכל פעם יותר, ובדור זה של עקבתא דמשיחא כשיש בלב איזה הארה אמיתית אפילו מעט, חשוב לפני הקב"ה יותר מאור גדול בדורות ראשונים שכן לפי קטנות המוחין של הדור יתום נחשב הרבה, וכיון שהעולם בשפל המדרגה בקלות יוכל האדם להשיג ולייחד ולצרף כל הבחינות הנמוכים להעלותם לראש הפסגה.

על כך. אם כן, שאל רבי חיים, מה נענה אנחנו אזובי הקיר אם בארזים נפלה השלהבת והתענו על חטא קטן תעניות למכביר. ענה לו האר"י הקדוש: בזמן הזה בחשכת הגלות אף צעקה ואנחה אחת אמיתית מישראל מעומק לבו נחשב כהתעניות משנים הקדמונים.

הוסיף על כך הישמח ישראל (חנוכה אות נ"ו), את זה אמר האר"י הקדוש בדורו, אם כן בדורנו אנו שירדנו פי כמה וכמה מדורו המופלא של האר"י, על אחת כמה וכמה שכל זעקה אמיתית הבוקעת מעומק ליבו של יהודי, עושה רושם ופועלת יותר מתעניות וסיגופים של דורות הראשונים.

הדור הממעיט שמכוון ליבו לשמים חשוב כמרבה ואף יותר

זהו שאמרו חז"ל במשנה (מנחות ק.): נאמר בעולת בהמה (ויקרא א ט) 'אשה ריח ניחוח', ובעולת עוף (שם פסוק יז) 'אשה ריח ניחוח', ובמנחה (שם ב ב) 'אשה ריח ניחוח', לומר לך, אחד המרבה ואחד הממעיט ובלבד שיכוין לבו לשמים.

וכך נפסק בשולחן ערוך (או"ח סי' א ס"ד): טוב מעט בכוונה מהרבות שלא בכוונה, וכתב המגן אברהם על זה: אף על פי שהמרבה כיוון ליבו גם כן, מכל מקום אם הממעיט לא היה סיפק בידו לעשות, הרי הוא רצוי לה' יתברך כמו המרבה, וכן מוכח מדברי הגמרא שקרבן עולת העוף של עני שנאמר 'אשה ריח ניחוח' הינו כמו עולת בהמה שמביא העשיר.

לכך אף אם אמנם ובדורנו קשה להיות 'מרבה', אך כשנעשים הדברים בכוונה עמוקה שבלב לעשות רצון יוצרי וקוני אף כי טבע העולם מטריד ומבלבל, עליהם נאמר 'טוב מעט בכוונה'. ועוד יותר מכך, שנחשבת עבודת הדורות האחרונים למעלה מעבודת הדורות הראשונים כפי שהתבאר בדברי האריז"ל, והוא הדבר שרצה נותן התורה ללמדנו באמרו נפש כדרשת חז"ל 'מי דרכו להביא מנחה עני, מעלה

יצא לאור ע"י מכון אור לישראל
© כל הזכויות שמורות
אין להעתיק או לגשת ללא אישור
מפורש בכתב ממכון אור לישראל
עיצוב ועימוד: שוקי קנר

אור חדש ירד על שולחן השבת

שולחן השבת עם אור החיים

מאמרים נפלאים של רבינו האור החיים
הקדוש בשפה מעבדת שווה לכל נפש

ארה"ב: 437-0054 (718)
אירופה: 44-20-8806-0176

להשיג בחנויות הספרים המובחרות

אור הגאולה לישרי לב

מרכז הזמנות: 1800-22-55-66